श्री साईनाथ प्रसन्न

Shri Sai Baba

SHIRI SAI LILA

मासिक] **श्रीसाईलीला** [पुस्तक

(Monthly)—1940

Vol. XVI] Shake 1861 Ashwin, Kartik, Margashirsha [Part 7-8-9

वर्ष १६] शके १८६१ आश्विन, कार्तिक, मार्गशीर्ष. [अंक ७-८-९

नलिनीदलगतजलमतितरलम् । तद्वज्जीवनमतिशयचपलम् ॥
क्षणमपि सज्जनसंगतिरेका । भवति भवार्णवतरणे नौका ॥१॥

—शंकराचार्य

Annual Subscription Rs. 3/6/– including Postage.

Each month's issue 0–4–0

Editor–R. V. Ghaisas.

अनुक्रमणिका

विषय

बाबा व ज्ञानेश्वरी	२२–
श्री साई संशय रत्नाष्टक	३१–
श्री साईसच्चरित्र	३३–
शिर्डीवृत्त	५५–
चिंचणकर वाचनालय वृत्त	५५–
अगत्याची सूचना	६१–
अनुभव	९–१

CONTENTS

Who is a Jivanmukta ?	11–1
Culture and Transmission	14–1
EGO	20–2
Special Notice	23–2
Hints to Correspondants	2
Death on Ekadashi	2
Impressions	2
The Cripple's Appeal	2
Shirdi Notes	29–3
Prof. Narke at Madrass	31–3
Sai Literature	33–3
Acknowledgements & Reviews	35–3
Experiences (Calcutta Devotees)	1–4
Madrass Devotees Experiences (Contd.) from last Issue	35–4

Subscribers are requested to send in the subscription Rs. 3–6–
by M. O. or intimate if they would accept V. P. P.

Devotees are requested to intimate promptly any change i
their addresses to the Hony. Secy. Mr. S. N. Kharkar, 37, Chara
Road, Thana.

Experiences of Devotees are welcomed for publication in th
Magazine and should be sent to Editor,

R. V. Ghaisas,

Lokamanya Tilak Jubilee Trust Bldg.

Gokhale Rd. North: Dadar, Bombay, 14.

श्री साईबाबा

गोदावर्याः प्रवाहो विलसति यदुदकपार्श्वतो योजनैकम् ॥
प्रादुर्भूत्वाऽत्मभूत्याऽनिशजनितमहे शीलधिक्षेत्रधाम्नि ॥
सर्वज्ञातीयवृंदैर्विविधजनपदादागतैः स्तूयमानः ।
पूर्णब्रह्मैव साक्षाद्विजयति भुवनं पावयन्साइनाथः ॥

शके १८६१) श्रीसद्गुरु साईनाथ. (वर्ष १६ अंक ७-८-९

श्रीदत्तचित्साइसद्गुरुभ्योनमः

बाबा व ज्ञानेश्वरी

बाबांची श्रद्धा व सबुरी

बाबा नेहमी म्हणत नाना, (नानासाहेब चांदोरकर) लई पैका देणारे आपल्याकडे पुष्कळ लोक येतात. पण आपल्याला कोणी दोन दिडक्या देत नाहीं. नानासाहेबांनीं बाबांच्या या बोलण्याचा तदनुषंगिक इतर दुसऱ्या बऱ्याच गोष्टींवरून विचार व मनन करून या दोन दिडक्या शोधुन काढिल्या. त्या दोन दिडक्या म्हणजेच श्रद्धा व सबुरी.

श्रद्धा व सबुरी दोन प्रकारची असते. व्यावहारिक व पारमार्थिक. परमार्थांत यांची अत्यंत जरूर असते. तशीच पण व्यवहारांत ही असते.

व्यावहारिक श्रद्धा म्हणजे एकमेकांविषयी विश्वास. व व्यावहारिक सबुरी म्हणजे एकमेकांनीं एकमेकांचें कार्य करीपर्यंत थांबणें, दम धरणें किंवा वाट पहाणें.

व्यावहारिक श्रद्धा (limitid faith) पुष्कळ अंशीं काम्य असते. तिचे फल दृश्य पण क्षणिक असते. सतत प्रयत्नानें, कर्माच्या शुभाशुभ व स्थुल सूक्ष्म मानानें कमी अधिक कालांत तें फल बहुत करून आपल्या हयातींतच आपल्यास मिळतें.

उदाहरणार्थ, आपण शिंप्याकडे कपडे शिवण्यास देतो, धोब्याकडे कपडे धुवावयास देतों, सोनाराकडे दागिने तयार करण्यास सोने देतों. व पटवेकऱ्याकडे बहुमोल नग पटविण्यास देतों. शेतांत धान्य पेरतों, भाजी लावतों, बागेंत किंवा शेतांत झाडें लावतों, कोणत्याही विषयाचा अभ्यास करतों, एखादा उद्योग धंदा करतों, लग्न करतों, व अशाच प्रकारची उपजीवन व संसार पोषक इतर अनेक कार्यें करतों. तीं प्रथम एक प्रकारच्या उघड किंवा गुप्त (Patent or latent) विश्वासानें (श्रद्धेनें) करतों. व त्या कार्यांस अल्पाधिक कालांत फल ही येतें. उदाहरणार्थ शिंपी कपडे शिवून देतों, धोबी कपडे धुऊन देतो, सुवर्णकार दागिने घडून देतो, पटवेकरी नग पटवून देतों. अभ्यासामुळें परीक्षा उत्तीर्ण होतात, त्या त्या विषयांत प्रावीण्य ही लाभतें, नौकरी ही मिळते. धंद्यांत पैसा मिळतो. जमीन जुमला, घरदार व ऐश्वर्य प्राप्त होतें. लग्न केल्यामुळें मुलें बाळें होतात. व आपला संसार भार कमी करतात. पण या श्रद्धा व सबुरीची आपल्यास इतकी संवय झाली असते कीं तिची आपल्यास आठवण ही नसते ही अनुवंशिक किंवा सामाजिक पण व्यावहारिक गुप्त श्रद्धा सबुरी होय.

पण पारमार्थिक श्रद्धा व सबुरी याहून पुष्कळ भिन्न आहे. पारमार्थिक श्रद्धा म्हणजे **वेद (श्रुति), स्मृति, शास्त्रें, गुरुवचन मोक्ष, ब्रह्मनाम,** व परब्रह्म (परमात्मवस्तु) यांचे ठिकाणीं अस्तिक्य बुद्धि म्हणजे सात्विक दृढ विश्वास (Implicit and honest faith)

पारमार्थिक सबुरी म्हणजे सहिष्णुता. धीरता म्हणजे वरील गोष्टीवर श्रद्धा ठेवून इष्ट फल प्राप्तीपर्यंत बिनतक्रार वाट पाहात बसणें, दमधरणें किंवा थांबणें (Honest patience)

पारमार्थिक श्रद्धा निष्कामच असावी लागते. तिचे फळ अदृश्य असतें. पण अखंड सुखदायी असतें. तें एकदोन जन्मांतही (क्रम मार्गानें=कर्मयोगानें) साध्य होण्यासारखें नसतें.

साधारणतः उसाचे पिकास जर एक वर्ष लागतें, आंब्या नारळाचे झाडांस फळें येण्यास १०–१२ वर्षे लागतात, अभ्यास करून परीक्षा उत्तीर्ण होण्यास किंवा त्यांत पारंगतता मिळण्यास किंवा २०–२५ रुपयांची नौकरी मिळवण्यास जवळ जवळ एक दीड तप घालावे लागते. लग्न होऊन मुलें बाळें होण्यास व त्यांच्या करवीं आपला संसारभार कमी होण्यास दीड दोन तपांची तपश्चर्या करावी लागते. धंद्यांत कमाई करून चांगल्या प्रकारें उन्नतावस्थेस येण्यास बहुतेक आयुष्य वेंचावें लागतें व अक्रोडांच्या झाडांची लागवड करून त्यांचीं फळें चाखण्यास ५०–६० वर्षांचा अवधि लागतो; म्हणजे हें कार्य क्वचितच कोणाचे हयातींत होत असेल. बहुधा हा योग झाडें लावणाराच्या पुत्राच्या किंवा नातवाचेच नशिबीं येतो.

असें जर आहे तर परमार्थांत प्रथम निर्गुण व सगुण परमात्म्याचे अस्तित्वावर विश्वास बसण्यातच कित्येक जन्म लोटतात. विश्वास बसलाच तर त्याचें सम्यक् ज्ञान होण्यांत कित्येक जन्म जातात. व ज्ञान झालेंच तर तत्प्राप्तीचे उपाय किंवा मार्ग शोधण्यांत व उपायाप्रमाणें निष्काम कर्मे करण्यांत कित्येक जन्मांची आहुति पडते. व ह्याप्रमाणें सर्व साधनांची तयारी झालीच तर परमात्म्याची प्रसन्नता व प्रसाद होण्यास कित्येक जन्म घालवावे लागतात.

आतां ही प्रसन्नता व हा प्रसाद प्राप्त होण्याकरतां निष्काम कर्माचरण ज्या दृढ व सात्विक विश्वासानें होतें, तो विश्वास म्हणजेच परमार्थिक श्रद्धा. व त्या प्रसन्नतेचें व प्रसादाचें परिपाक फल (जें प्रथम अदृश्य पण नंतर दृश्य) जें अत्यंतिक व अक्षय सुख त्याचा लाभ होईपर्यंत अनिश्चित काल थांबणे वाट पाहणें किंवा बिन तक्रार धीर धरणें हीच पारमार्थिक सबुरी.

आतां या पारमार्थिक श्रद्धेवर व अनिश्चित सबुरीवर विश्वास बसावा कसा ? यास माझ्या अत्यल्प समजुतीप्रमाणें एकच मार्ग दिसतो. व तो म्हणजे साधुसंतांचे अध्यात्मिक ग्रंथ वाचन. (जे ग्रंथ त्यांनीं मानव जातीच्या उन्नतावस्थेकरताच लिहिले आहेत. फसवण्याकरतां खात्रीनें लिहिलें नाहीींत) ग्रंथांत लिहून ठेविलेल्या मार्गांचा, उपायांचा साधनांचा, व अनुभवांचा दृढ व सतत अभ्यास, मनन, विदिध्यासन, संत समागमांतील

त्यांच्या वैराग्यशील, परोपकारी व ज्ञानप्रधान निष्काम वर्तनाचें निरंतर सूक्ष्म निरीक्षण पर्यालोचन व परिशीलन, व त्यांच्या वचना प्रमाणें किंवा अनुग्रहाप्रमाणें आपलें सादर, यथाशक्ति प्रामाणिक व निश्चमित श्रद्धा सबुरी युक्त वर्तन सातत्य.

पण दृश्यध्येय, दृश्य फल व निश्चितकालात्मक व्यावहारिक श्रद्धा सबुरी हातची टाकून देऊन, अज्ञात ध्येय अदृश्य फल व अनिश्चित कालात्मक पळत्या पारमार्थिक श्रद्धा व सबुरीवर विश्वास ठेवणार कोण ?

पण असा विश्वास ठेवण्यासही आधार आहे. चरा चराची वाढ शुभाशुभ कर्मानुसार मनुष्यत्वापर्यंत होते. मनुष्याच्या कर्तृत्वाची वैभवाची वाढ नृपत्व किंवा सार्वभौमत्वापर्यंत होते. हें आपण पाहतों, व अनुभवतों. नृपानीं किंवा चक्रवर्तींनीं आपल्यापेक्षां अनंतपटीनें पूर्वी श्रेष्ठ सत्कर्मै, किंवा घोर, उग्र तपश्चर्या, किंवा अलौकिक पुण्यें केली असल्यामुळेंच त्यांना हे ऐहिक ऐश्वर्य प्राप्त झालें आहे असें आपणास कबूलकरणें भाग पडते. तदनंतर देवत्व. व त्याच्या ही नंतर संतत्व. जें कार्य नृपाला, सार्वभौमाला करतां येत नाहीं तें देव करतात. व जें देवाला करतां येत नाहीं तें कार्य संत करतात. करितां सार्वभौमापेक्षा देव सत्ता श्रेष्ठ व देवापेक्षा संत सत्ता श्रेष्ठ. व संत सत्तेपेक्षा निर्गुण-परमात्म सत्ता श्रेष्ठ. या ठिकाणी सत्तेची परंपरा संपली व कार्यकारण भाव ही संपला.

श्री ज्ञानेश्वरी ओं. १५५ तें २०७ अ. १५

बाबा म्हणत 'नाना' तुला शक्ति यावयास पाहिजे असली तर मी मार्ग सांगेन त्यावर तुझी श्रद्धा पाहिजे. व जोर काढ व दूध पी. म्हणजे तुला शक्ति येईल. तूं श्रद्धेनें ८-४ दिवस जोर काढलेस व दूध प्यालास व शरिराकडे पाहून विचारूं लागलास कीं, बाबा तुमच्या आज्ञेप्रमाणें मी ८ दिवस जोर काढले व दूधही प्यालों पण अद्याप शक्ति आली नाहीं. अरे बाबा वरील उपायांनीं शक्ति येण्यास निदान ४ ६ महिनें तरी पाहिजेत असें मी तुला सांगेन. नाना, व्यावहारीक श्रद्धेचें व सबुरीचें असें आहे. पण पारमार्थिक श्रद्धेचें व सबुरीचें काम फार कठीण आहे. तूं अद्याप पावेतों आडिचांत आहेस. तुला सांगितल्याप्रमाणें तूं तिहींत गेलें पाहिजेस. नंतर चौथ्यांत जाण्याचा मार्ग दाखविण्यास मी येथें बसलोंच आहे. [याचें व्यावहारिक व पारमार्थिक अर्थ नानासाहेबांनीं सांगितलें होतें. पण तें सांगण्याचें हें स्थळ नाहीं. पुढें केव्हांतरी यावर स्वतंत्रपणें लिहिन.

बाबांचें वचनावर नानासाहेबांची पूर्ण श्रद्धा व बाबांवर नितांत प्रेम. वरील बोलणें झाल्यावर कांहीं काळांनीं देव कोण ? काय व कसा आहे, [परमेश्वराचें अस्तित्व व त्याची

सत्ता] असा प्रश्न एकदां नानासाहेब चांदोरकरांनीं, पारमार्थिक श्रद्धेनें बाबांना विचारला.

बाबा म्हणाले पूर्वी तुला जें मी ज्ञानाचें २ अध्याय (श्री दासगणूकृत भक्तलीलामृत अ. ३२ व ३३) सांगितलें त्या ज्ञानाचें सेवन, मनन, निदिध्यासन व तदनुरूप वर्तन केल्यास तुझे ठिकाणीं नित्यानित्य वस्तु विवेक, वैराग्य, शमदम, तितिक्षा, उपरती, श्रद्धा समाधानादिषट्क व मुमुक्षत्व हीं चार साधनें निर्माण होतील. व त्या योगें, अविनाश, विशुद्ध, सर्वव्यापक, सर्वसत्तावान, शाश्वत सुखदायी अशा चैतन्य वस्तूशीं तुझें तादात्म्य होईल. जें जगाचा आधार, जें चराचर व्यापून ही दशांगुल शिल्लक उरलें आहे, व ज्याचें ठिकाणीं अखेर सर्व जगाचा लय होणार, अशी आद्य मूळ वस्तु ती चैतन्य,परब्रम्ह, निर्गुण, परमात्मा व वस्तु निर्देश होण्यासाठीं त्या वस्तूस चैतन्य,परब्रम्ह, निर्गुण परमात्मा अशीं नांवें दिलीं जातात. वास्तविक पाहतां वस्तूस नामरूप मुळींच नाहीं. तूं विचारलेला तो देव कोण तर तो हाच म्हणजे चैतन्य वस्तु. ज्ञाते याच चैतन्याची (देवाची) उपासना करतात. दृश्य, ज्ञेय व भासमान (जग किंवा विश्व) या सर्वांचे आद्यकारण जें चैतन्य तो देव आहे. तो कसा आहे ? तर तो (तें चैतन्य) सत्य; ज्ञान आनंदरूप आहे, तो (तें चैतन्य)पारमार्थिक, व्यावहारिक व प्रातिभासिक असा त्रिगुणात्मक आहे. तो कोठें आहे तर तो (तें चैतन्य) वरील त्रिगुणात्मक विश्व व्यापक आहे. म्हणजे सर्वत्र आहे.

यावर नानासाहेबांच्या शंकाः...आनंदरुप देव (चैतन्य) क्लेशात्मक विश्वांत कसा राहतो ? चैतन्यच देव किंवा आत्मा असें आपण म्हणतां तर आत्मे अनेक आहेत व देव (चैतन्य) एकच आहे हें कसें ? त्याचप्रमाणें आपण त्या देवास (चैतन्यास) निरवयव राजसत्तेची उपमा देता. तर निरवयव राजसत्तेचें अंश कसें पडतील ? या तिन्ही शंकांचें बाबानीं निरसन केल्यावर नानासाहेबांनीं बाबांना पुन्हा प्रश्न केला, बाबा माया ही कोण, तिला कधीं कोणी निर्माण केलें, व ती आहे कशी; व कोठून आली–? भगवान श्री ज्ञानेश्वरमहाराजांनीं आपल्या ज्ञानेश्वरींत (श्री मभ्दगवद्गीतेंतील अ. २ ओं. १३९ ते १४२. १३ वें अध्यायांतलि १९, २०, २१, २२, २३ ते

ओव्यांत व अ. १८ श्लो. १७ वरील भाष्यांत मायेचें वर्णन, तसेंच अ. ७ श्लो. १२ वरील भाष्यांत मायानदीचें रूपक केलें आहे व अ. १३ श्लो. १९ यावरील भाष्यांत पुरुष प्रकृतीचें वर्णन केले आहे ते तूं पहा.) व श्री अमृतानुभव या ग्रंथांत श्री मोहनिराज प्रसादें करून माया चैतन्य (प्रकृति पुरुष) यांचें विस्तृत वर्णन केलें आहे. तें तूं पहा मी त्याची पुनरावृत्ती येथें करीत नाहीं. आभासिक मायेचें (प्रकृतीचें) आवरण सत्य ज्ञानानें काढून टाकलेस म्हणजे तुला शुद्ध चैतन्य [पुरुष) किंवा देव दिसेल, नव्हे तो तूंच सर्व ठिकाणीं व्यापला आहेस अशी तुला प्रतीती येईल. या करतां माझ्या वचनावर विश्वास [पारमार्थिक श्रद्धा) ठेवून ह्या सच्चिदानंद चैतन्य वस्तूची [म्हणजे देवाची] तूं उपासना कर, व ती वस्तु प्राप्त होईपर्यंत बिनतक्रार प्रयत्न करीत रहा व सबुरी ठेव. व याच जन्मी मुक्त हो. असें शेवटीं बाबा म्हणालें. (विस्तृत माहिती-करतां श्री दास गणूमहाराज यांचा श्री संत कथामृताचा ५७ वा अध्याय लक्षपूर्वक वाचावा)

आतां याच श्रद्धासबुरीसंबंधीं तत्वतः वरीलप्रमाणेंच पण जास्त विस्तृत वर्णन भगवान श्री ज्ञानेश्वरमहाराजांनीं आपल्या श्री ज्ञानेश्वरींत केलें आहे, तें असें.

हे अत्यंत बुद्धिमान अर्जुना राजसी व तामसी श्रद्धा टाकून देऊन **सात्त्विकी श्रद्धाच** जतन करावी. या श्रद्धेचें अंतरंग सत्य [परमात्मा] असल्यामुळें त्या ठिकाणीं रज तम रहात नाहींत व ती [सात्विकी श्रद्धा] मोक्ष फलदायी होते. (ओ. ६३ व ८३ अ. १७)

हे अर्जुना ज्याला परमात्मकृपा संपादन करण्याची इच्छा असेल त्यानें **वेदाज्ञे** विरुद्ध कधींही वागूं नये.

ओ. ४५५ अ. १६

हे अर्जुना त्याचप्रमाणें ज्याला चार पुरुषार्थांचा (धर्म अर्थ काम व मोक्ष) स्वामी होण्याची इच्छा असेल त्यानें **श्रुति स्मृतींच्या** आज्ञा शिरसा वंद्य मानल्या पाहिजेत.

अर्जुना तसेंच कोणतें कर्म करण्यास योग्य व कोणतें अयोग्य हें ठरविण्यास **शास्त्रेंच** प्रमाण मानावीत. (आपल्या स्वैर वृत्तीनें तें ठरवूं नये.) शास्त्रानें जें कर्म अयोग्य निषिद्ध व अकरणीय म्हणून सांगितलें असेल तें करूं नये. ओ. ४६६ अ. १६

निरंतर श्री गुरुवाक्यावर दृष्टी (विश्वास, श्रद्धा) ठेवून तें जतन करावें (अंतःकरणांत बाळगावें) व त्याप्रमाणें वागावें. म्हणजे शिष्य (मुमुक्षु) परमात्म मंदिरांत प्रवेश करील (परमात्मपद पावेल.) ओं. ४५७ अ. १६

अर्जुना सर्व कर्में निष्कामबुद्धीनें होऊं लागलीं म्हणजे प्रवृत्तीचा [संसाराचा] लोप होतो. व प्रवृत्ति मावळणें किंवा तिचा लोप होणें म्हणजेच निवृत्ती किंवा **मोक्ष.**

अर्जुना **ब्रह्मनामाची** एवढी योग्यता आहे कीं तें एक वेळ मुखी येण्यास(निर्हेतुक) हजारो जन्म घ्यावे लागतात.

ओं. २०६ अ. ९

अशा त्या **ब्रह्मनामाचे** ठिकाणी [**ॐतत्सत्**] सत्कर्म करण्याचा जो धंदा तो इह परलोकीं निवळ शीणच आहे.

ओं. ४२२ अ. १७

अर्जुना, आकार व असंख्य छिद्रयुक्त अशा या मोडक्या शरीरांत कोंदकोंदून भरले असतां जें कोणत्याही काली गळत नाहीं [किंवा झिरपून नाहींसें होत नाहीं] त्याचे सूक्ष्मपण पहावयाचें असेल तर फक्त अभावरूप शून्य नव्हे इतकेंच [कारण इतकें सूक्ष्म असूनही त्यास अस्तित्व आहे व शून्यास अगर अभावास अस्तित्व नाहीं] शिवाय आकाशाच्या पदरांतून गाळून घेतल्याइतकें जें सूक्ष्म आहे व इतकें कोंदकोंदून भरलें आहे तरी जें विरळ आहे (घट्ट किंवा दाट नाहीं) व जें विज्ञान खोळेंतून [शरीर पिशवींतून] कितीही हलविलें असतां गळत नाहीं तें **परब्रह्म**

ओं. १५, १६, व १७ अ. ८

जें सर्वत्र, सदा, सम, अद्वितीय, सत्य, सर्वश्रेष्ठ, निस्सीम अविनाशी, नित्य, निष्कप, धर्मरूप शाश्वत सुखदायी अशी जी वस्तु तें **परब्रह्म**

ओं. ९६ व १४६ अ. ५ व ओं. ४०७ व ४०८ अ. १४

अर्जुना तें परब्रह्म (परमात्मा) विश्वापासून निराळे नाहीं रत्न व त्याचें तेज, पाणी व त्याचें द्रवपण, आकाश व पोकळी साखर व साखरेची गोडी. अग्नि, व अग्निची ज्वाला, कमल व त्याचे दल, झाड व त्याची फांदी, फुलें फळें, हिम व त्याचें थंडपण, दूध व

दुधाचें दहिं, वगैरे वगैरे, यापैकीं कोणतीही वस्तु घ्यावयाची अगर पाहावयाची असेल तर तिच्याशीं समवाय किंवा नित्यसहवर्ति असणाऱ्या वस्तुशिवाय जशी घेता किंवा पाहता येतच नाहीं, जसें रत्न त्याचे तेजाशिवाय घेतां किंवा पाहता येत नाहीं साखर ही तिच्या गोडीशिवाय घेता किंवा पाहता येत नाहीं, त्याचप्रमाणे परब्रह्म ही वस्तू. विश्वावाचून घेता किंवा पाहतां येतच नाहीं.

ओ. ३७३ ते ३७९ अ. १४

राजचिन्हांकित कोणते ही मनुष्यास जशी प्रजा मान देते म्हणजे त्याचे ठिकाणी राजसत्ता अंशाचें अस्तिक्य [अस्तित्व] मानते त्याचप्रमाणें शास्त्रानें अंगिकारलेल्या प्रत्येक मार्गास आदर व अंतःकरणपूर्वक जे मानणे त्यास पारमार्थिक आस्तिक्य म्हणतात. ओ. ८४९–८५० अ. १८

उपरिनिर्दिष्ट संत वचनावर जो प्रामाणिकपणा व निष्ठादरपूर्वक विश्वास त्याचेच नांव पारमार्थिक श्रद्धा.

आतां आपण पारमार्थिक सबुरी म्हणजे काय तें पाहूं. पारमार्थिक सबुरी म्हणजे क्रम (कर्म) योगानुष्ठानाचे इष्ट फल प्राप्त होईपर्यंत तितीक्षायुक्त समर्याद पण अत्यंत दीर्घ काल (कित्येक जन्म) संत वाक्यावर विश्वास ठेवून त्यानीं सांगितलेल्या मार्गानीं व त्यांच्या मार्गदर्शित्वानें, सात्विक धैर्यानें व सहिष्णुतेने सतत प्रयत्न करीत राहणें.

भगवान श्री ज्ञानेश्वर महाराजांनीं या क्रमयोग मार्गांतील सबुरीच्या मुख्यत्वें करून तीन पायऱ्या दिल्या आहेत त्या अशाः—

ज्ञानमार्गीय साधकांची गोष्ट खेरीजकरून क्रममार्गानें चालणाऱ्या मुमुक्षूनीं प्रथम स्वकर्मरूपीं (कर्तव्य नैष्कर्म्य स्वधर्म) अग्नीत, काम्य व निषिद्धकर्मरूपी इंधनांनीं (काष्टांनीं लाकडांनीं) राजस व तामस कर्में जाळली पाहिजेत (यांस कित्येक जन्म लागतील.)

नंतर पुत्र द्रव्य व परलोक यांच्या प्राप्तीची इच्छा (एषणा). नाहींशी केली पाहिजे. (यांतही कित्येक जन्म जातील)

नंतर आपलीं इंद्रियें विषयसेवन पदार्थांचे ठिकाणी स्वैरवृत्तीनें वावरत असल्यामुळे त्या इंद्रियाचे ठिकाणी उत्पन्न झालेले विटाळाचें किंवा दोषांचें क्षालन करण्याकरितां त्यांना प्रत्याहार तीर्थांत स्नान घातलें पाहिजे (म्हणजे इंद्रियांना संयमनानें पुन्हः पुन्हः विषयांवर धांवण्यापासून मागे खेंचलें पाहिजे) यास ही कित्येक जन्म लागतील.

नंतर स्वधर्माचरणाचें किंवा कर्तव्य कर्माचरणाचें फल परमात्माचे (चैतन्याचे देवाचे) ठिकाणीं अर्पण करून स्थिर अढळ वैराग्यपद प्राप्त करून घेतलें पाहिजे. (यांत ही कित्येक जन्म जातील.)

याप्रमाणें आत्मसाक्षात्कार होण्यास जी ज्ञानोज्वलतारूप सामग्री लागते ती मिळविली म्हणजे ही पारमार्थिक सबुरीच्या तीन पायऱ्यांपैकी पहिली तळ पायरी होय.

ओं. ९९२ ते ९९६ अ. १८

नंतर सद्गुरु ही भेटले, त्यांनीं मोकळे मनानें अनुग्रह ही केला. पण ज्याप्रमाणें औषध घेतल्याबरोबर रोगाचें निर्मूलन होत नाहीं, सूर्योदय झाल्याबरोबर मध्यान्ह होत नाहीं, सुंदर पाणथळ जमीनींत उत्तम बीज पेरल्याबरोबर अलोट पीक येत नाहीं किंवा स्पष्ट सपाट व सरळ मार्ग मिळून सत्संगती मिळाल्याबरोबर इष्ट स्थानीं जातां येत नाहीं म्हणजे या प्रत्येक गोष्टीस कांहीं काल लागतोच त्याचप्रमाणें वैराग्य लाभ झाला, सद्गुरु ही भेटले, त्यांचा अनुग्रह ही झाला, व त्या अनुग्रहामुळे अंतकरणांत विवेकाचा अंकुर फुटला, व त्या योगें एक परब्रम्ह वस्तुच सत्य आहे. इतर (विश्व) सर्व भ्रांति किंवा मिथ्या आहे अशी बळकट प्रतीती आली. म्हणजे ही पारिमार्थिक सबुरीची दुसरी पायरी होय.

ओं. ९९७ ते १००२ अ. १८

परंतु अशी जी एक सत्य, सर्वोत्तम, सर्वात्मक, परब्रम्ह वस्तु, जिच्या ठिकाणी मोक्षाचें काम संपतें जिचे पोटांत जागृति स्वप्न सुषुप्ति या तिन्ही अवस्थांचा लय होतो, ज्या विशुद्ध ज्ञानाचे योगानें या तिन्ही अवस्था जिच्या ठिकाणीं जिरून जातात, तें ज्ञान ही शेवटीं जिच्या ठिकाणीं लय पावतें,जिचे ठिकाणीं आनंदाचें आनंदपण विरून जातें, व ऐक्याचें एकपण संपतें म्हणजे जिच्या ठिकाणीं वरील चारी विकारापैकीं (सत्–सत्य, चित्–ज्ञान, आनंद–हर्ष या तिहींचें ऐक्य सत्‌चिदानंद) कांहीं एक न उरता, जें कांहीं शिल्लक राहतें, तिच्या ठिकाणीं तादात्म्य होऊन राहणेंचें आहे. पण ही गोष्ट क्रमाक्रमानेंच होणार. ज्याप्रमाणें भुकेलल्या माणसापुढें षड्रस पक्वानांचें ताट वाढून ठेविलें, किंवा त्यानें पक्वान्न भोजनाची तयारी करून ताट वाढून घेतलें. पण ताट वाढून घेतल्याबरोबर त्याची तृप्ति होत नाहीं किंवा पहिल्या अथवा दुसरे घांसाबरोबरही तृप्ती होत नाहीं, शेवटचा घांस घेतल्याबरोबर मात्र त्याची तृप्ती होतें पण शेवटाचा घास एकदम घेतां येत नाहीं. तो क्रमाक्रमानेंच घ्यावा लागतो. व त्यास कालावधी लागतो. त्याप्रमाणें वैराग्याचा जिव्हाळा लागल्यावर व विवेकदीप प्रज्वलीत झाल्यावर तो मुमुक्षु अज्ञानांधःकारांत पुरून ठेविलेला तो ब्रह्म–आत्म ठेवा

बाहेर काढील. पण हें सर्व क्रमाक्रमानेंच होणार व यांस समर्थाद पण कित्येक जन्मांचा अवधि लागणार ही परमार्थिक सबुरीची तिसरी पायरी होय.

ओ. १००३ ते १००८ अ. १८

आतां परब्रह्म वस्तूशी वर सांगितलेल्या क्रम मार्गांनीं तादात्म्य होण्यास परमात्म्याच्या चतुर्थ भक्तीचा (भक्तियोगाचा लाभ व्हावा लागतो. व तो लाभ झाला म्हणजे. परमात्मा **केवढा कसा** व **कोठें** आहे याची त्या मुमुक्षूस सत्यतेनें प्रतीती येते. व याप्रमाणें परमात्म सत्य स्वरूपाचें ज्ञान झालें म्हणजे नंतर तो मुमुक्षु परमात्याशीं तादात्म्य पावतो. म्हणजे परमात्मा, जीवभाव [अज्ञान] रूपीं कांचेची व जीवशिव भावापलीकडील केवळ ज्ञानरूप रत्नाची अदलाबदल करतात. म्हणजे मुमुक्षुनें आपल्या मस्तकावर धारण केलेलीं जीव दशारूप अज्ञान कांच ती परमात्मा आपण घेऊन त्यांचे मस्तकावरील सार्वभौमत्वाचे मुकुटावरील जीव शिवा भावरुप जें ब्रह्मज्ञान रत्न तें त्यास देतात. म्हणजे त्याच्याशी आपले ऐक्य करतात.

शेवटी हें मर्मज्ञ अर्जुना, तुला वेळोवेळी क्रमयोगाची [श्रद्धा व सबुरीची] योग्यता सांगितली. त्याप्रमाणें तूं मद्वचनावर श्रद्धा ठेवून वर दर्शविल्याप्रमाणें शेवटची पायरी गाठीपर्यंत सबुरी ठेव. असें परमात्मा म्हणालें. व याप्रमाणें श्री ज्ञानेश्वरांनी श्रद्धा व सबुरीचें सुंदर वर्णन केलें आहे.

ओं. १२१८ ते १२२९. अ. १८

ठाणें गुरुवार माघ शु. ७ शके १८६१
दि. अं. १५–२–४०

बाबांचें बाळ.

श्रीदत्तचित्साइसद्गुरुभ्योनमः

श्री साई संशय रत्नाष्टक

पृथ्वीवृत्त

असे हृदिं मनीं वसे, कचित साइ ध्यानिं दिसे ॥
असा जरि गमे असे, परि समीप डोळ्या नसे ॥
नसे तरि म्हणूं कसे, सकल विश्व व्यापीतसे ॥
असे क्षणिं क्षणीं नसे, लपुनि सूत्रे ओढीतसे ॥ १ ॥

लपे तरि म्हणूं कसें, सगुण साइरूपीं दिसे ॥
दिसे म्हणुनि जातसे, जवळि पांघरीतो पिसें ॥
पिसें तरि म्हणूं कसें, वदत जें न वेदा दिसे ॥
वदे म्हणुनि देतसे, श्रुति, मुका उगाची बसे ॥ २ ॥

मुका तरि म्हणूं कसें, पुसत, उत्तरें देतसें ॥
उगा तरि म्हणूं कसें, तिळभरी रिकामा नसे ॥
बसे तरि म्हणूं कसें, अखिल विश्व शोधीतसे ॥
स्थलांतर कधी नसे, जगिं फिरे तुं नाना मिसें ॥ ३ ॥

फिरे तरि म्हणूं कसें, दृढ निमग्न ब्रह्मीं वसे ॥
निमग्नाचि म्हणूं कसें, करि क्रिया सदा सौरसें ॥
क्रिया करि म्हणूं कसें, अणु हि लिप्त कर्मी नसे ॥
अलिप्त हि म्हणूं कसें, कधि विकारवर्ती दिसे ॥४॥

---

१ ब्रम्हांड नाटकाची दोरी. २ कान. ३ परंतु, तथापि. ४ अति प्रेमानें. ५ किंचित्. ६ विकारवश.

दयालुहि कधीं दिसे, कधि हटे[1] फुगोनी रुसे ॥
रुसे तरि म्हणूं कसें, [2]विमल प्रेम रोषीं[3] असे ॥
कधी हंसत मस्करी, करि, कधीं शिव्या देतसे ॥
शिवी तरि म्हणूं कसें, नच शिवी शिवाँ[4] ती असे ॥ ५ ॥

शिवा तरि म्हणूं कसें, कवि कुणा प्रहारीतसे[5] ॥
प्रहार म्हणुं मी कसें । [6]दुरित, विघ्न टाळीतसे ॥
स्त्रियांजवळ बोलुनी, कधि अपत्य[7] चुंबीतसे ॥
विकारि म्हणुं मी कसें, अति विरक्त चित्तीं दिसे ॥ ६ ॥

विरक्त म्हणुं मी कसें, रत[8] सदा प्रपंचीं दिसे ॥
प्रपंचि म्हणुं मी कसें, सुत कलत्र[9], कन्या नसे ॥
न भू[10] गृह [11]परिग्रहीं, चिरे[12] निरीच्छ द्रव्यीं दिसे ॥
निरीच्छ म्हणुं मी कसें, तरि हि दक्षिणा घेतसे ॥ ७ ॥

न कोणी दिलि स्वेच्छया, तशिच विस्मृती आळसे ॥
तरी बहुत [13]बोरसें कधि हि मागुनी घेतसे ॥
पुसाल मग हें कसें, तरि हि वर्म न्यारे[14] असें ॥
कळलें परि तें जया, परम भाग्य त्याचें असें ॥ ८ ॥

बाबांचें बाळ.

१ हट्टून बसे, २ शुद्ध, पवित्र, ३ रागांत, रोषांत, क्रोधांत, ४ कल्याणकारी, ५ मारीतसे [दगडांनीं, विटांनीं, सटक्यांनीं] ६ पाप, ७ मुलें, ८ रममाण, ९ स्त्री, १० जमीनजुमला, ११ साठा करून ठेवणें (संसारी वस्तूंचा) १२ निरंतर, १३ प्रेमानें, १४ निराळें.

श्रीसाईसच्चरित

अध्यात्मिक निरीक्षण

अध्याय ४ था.

लेखक— सुमनसुंदर.

"—हे श्रीसाईनाथ । तरुण सोळा वर्षांचें वयांत
निंबातळीं शिरडी गांवांत । प्रथम भक्तार्थ प्रगटले ॥ "

४—१११

साध्य- परमात्मा, साधन—विचार विवेकयुक्तबुद्धी व साधक—मन यांचे निरीक्षण गताध्यायीं झालें. पण हीं तिन्ही सूक्ष्म—भावनामय आहेत. कशाचा तरी आधार घेतल्याशिवाय त्यांना स्थूल स्वरूप प्राप्त होत नाहीं. स्थूल स्वरूप कसें प्राप्त होतें याचा बोध खालीं दिलेल्या ब्रह्मांडाच्या वंशवृक्षावरून होईल.

ब्रह्मांडाचा वंशवृक्ष (गीतारहस्य प्र. ८)

पुरुष दोन्ही स्वयंभू + अनादि प्रकृति (अव्यक्त व सूक्ष्म)

(निर्गुण – पर्याय शब्द ज्ञ, द्रष्टा इ.)

(सत्वरजतमोगुणी, पर्याय शब्द प्रधान, अव्यक्त, माया, प्रसवधर्मिणी इ.)

|

महान् किंवा बुद्धि (व्यक्त व सूक्ष्म)
(पर्यायशब्द—आसुरि, मति, ज्ञान व ख्याति इ०)

|

अहंकार (व्यक्त व सूक्ष्म)
(पर्यायशब्द—अभिमान, तैजस इ०)

|

(सात्वीक सृष्टि म्ह० व्यक्त व सूक्ष्म इंद्रिये (तामस म्ह० निरिंद्रिय सृष्टि)

पांच बुद्धींद्रियें पांच कर्मेंद्रियें मन

पंच तन्मात्रा (सूक्ष्म)

अठरा तत्त्वांचे लिंगशरीर (सूक्ष्म)

|

विशेष किंवा पंचमहाभूतें (स्थूल)

' जन्म बाबांचा कोण्या देशी ।...............................
....
..............................। लिंबा शेजारीं अहर्निश ॥ "

(४—११३ ते २१)

मूळ ' एकमेवाद्वितीयम् ' अशा अद्वैत ब्रह्मापासून द्वैत कसें उत्पन्न झालें हें कांहीं केल्यास सांगतां येत नाहीं. तें आत्मज्ञानानें समजलें तरी शब्दातीत आहे. मुक्याला साखर दिली तर त्याला तिची गोडी अनुभवतां येते पण सांगता मात्र येत नाहीं. तसेंच येथें ' जावें त्याच्या वंशा । तेव्हां कळे ॥ ' कोणतीही नामरूपात्मक वस्तु अगर गोष्ट झाली तरी ती मायांकित आहे.मायातीत नाहीं ! कारण नाम आणि रूप हे शब्द सुद्धां मायिकच आहेत. म्हणूनच मायेला ' अनादि ' म्हणण्याचा प्रघात आहे. जें मायातीत आहे, तें मायिक परिभाषेंत कसें वर्णन करतां येणार ? कितीही

खोल शिरलें तरी ' नेति—नेति ' म्हणून हात टेकल्याखेरीज गत्यंतर नाहीं. ' अखेर काया वाचा मनें। ठरलीं नमनेंच साधनें ॥ "४-२०तें केवळ स्वानुभवपूर्ण ज्ञानानेंच सांगता येईल.

' दरबारचा बाह्य थाट । गोष्टी सांगें तीनशें साठ ॥
ऐसा जरी नित्याचा थाट । **मौनाची गांठ सोडीना** ॥ "

४-५२

—कारण ही ' मौनाची गांठ ' ज्याची त्यानेंच अनुभवायची असते. तरी पण तसा अनुभव येईपर्यंत आपण मायांकितांनीं मायिक शब्दांतच स्थूलमानानें त्याचें स्वरूप समजावून घेतलें पाहिजे. ' आधीं ब्रह्म जाणावें । मग स्वयमेव ब्रह्म व्हावें ॥ " या ब्रह्मस्थितीचा अनुभव घेत असतां जरि तिचें वर्णन करतां येत नाहीं, तरी मागाहून तिचें स्मरण होऊं शकते व स्थूलमानानें रूपकात्मक वर्णन करतां येतें. शास्त्रें अशींच लिहीलीं गेली आहेत आणि म्हणूनच आपणांस अशा गोष्टींत स्वतःच्या तर्कबुद्धीवर विसंबून न रहातां स्वात्मानुभवी अशा शास्त्रकारांचाच आधार प्रमाण मानला पाहिजे. त्याशिवाय अन्य गति नाहीं. ' तस्मात् शास्त्रं प्रमाणं ते कार्ये कार्यव्यवस्थितौ ॥ " (भ० गी० १६·२४)

' शिरडीची एक वृद्ध बाई । नानाचोपदाराची आई ॥
कथिती झाली परम नवलाई । बाबासाई चरिताचि ॥ "

४·११६

अध्यात्मदृष्ट्या ही वृद्ध बाई म्हणजेच ज्ञानतपोवृद्ध अशी शास्त्रें. आतां परब्रह्म साईविषयीं हीं शास्त्रें काय सांगतात तें पाहूंः—

' म्हणे आरंभी हें पोर । गोरे गोमटें अतिसुंदर ॥
निंबातळीं आसनस्थिर । प्रथम दृग्गोचर जाहलें ॥

४·११७

' तरुण सोळा वर्षांचे वयांत ।—४.११

अठरा तत्त्वांचा लिंगदेह होतो हें वरील ब्रह्मांडाच्या वंशवृक्षावरून दिसून येईल. त्यांतील मन, बुद्धी व अहंकार हीं कित्येकांच्या मतें एकाच चित्ताच्या निरनिराळ्या स्वभावावस्था आहेत....हें ग्राह्य धरलें म्हणजे पंचज्ञानेंद्रियें, पंचकर्मेंद्रियें, पंचतन्मात्रा व एक चित्त अशा सोळा तत्त्वांचा लिंगदेह बनतो. जीवात्म्याला बंधनांत ठेवणारे

आणि जन्ममृत्युचे फेरे देणारें हेंच प्रथम शरीर होय व सोळाव्या वर्षीच प्रकट होण्यांत बाबांनीं हेंच दाखवून दिलें आहे. हा लिंगदेहधारी जीवात्मा प्रथम कोठें प्रकटला ? तर—

निंबातळीं शिरडी गावांत ।" ४·१११ म्हणजे ब्रह्मांडाच्या वंशवृक्षाच्या मुळाशीं जेथून द्वैत सुरू झालें तेथेंच. त्यावेळीं त्याचें स्वरूप काय ? तर 'निंबातळीं आसनीं स्थिर ।' ४·११७ ज्यावेळीं जीवात्म्याला स्वस्वरूपाची जाणीव (आसनीं स्थिर) होती. तो विषयाधीन बनला नव्हता. त्यामुळें त्याला नामरूपादिक मायिक गोष्टींची चाड नव्हती: 'दिवसा नव्हे कोणाची संगती । रात्रीस नाहीं कोणाची भीती ॥' ४·११९ तो स्वतंत्र होता: परतंत्र नव्हता ! तो लिंगदेहाच्या आधाराला—लिंबा शेजारीं—असला तरी 'शेजारी' होता: विषयांपासून अलिप्त होता: विषय लंपट नव्हता: 'नाहीं कोणाचें घरीं ना दारीं । लिंबा शेजारीं अहर्निश ॥' ४·१२१

शिरडी:—व्यवहारांत आपण झाडाच्या शेंड्याला 'शिखर' म्हणतो. पण तत्त्वतः मूळ हेंच शिखर ठरतें कारण मूलतत्त्व मुळांत असतें; शेंड्यांत नसतें. मूळ मेलें कीं शेंडा मरतो म्हणजे शेंडा मुळावर जगतो; मूळ शेंड्यावर जगत नाहीं: म्हणून मूळ हेंच तत्त्वतः शिखर ठरतें: शिवाय गीतेंत ह्या ब्रह्मवृक्षाचें 'ऊर्ध्वमूलमधः शाखम् ।' (भ० गी० १५-२) असेंच वर्णन केलें आहे व त्याला अनुसरूनही मूळ वर, अतएव शिखर ठरतें 'शिरडी' हा शब्द त्याचाच द्योतक आहे: त्याचा 'शिर' + 'डी' हा असा विग्रह पाडतां येईल: 'शिर' यानें वरील 'ऊर्ध्वमूलं'-परब्रह्म-व्यतीत होतें व 'डी' नें त्याचा 'प्रतीक'—भाव (Diminutive) व्यक्त होतो: म्हणजे 'शिरडी' याचा अध्यात्मिक अर्थ 'परब्रह्माचें प्रतीक' म्हणजेच शुद्ध चिति इ० पूर्णस्वरूपाचें स्थान असा होतो व म्हणूनच शिरडींत साईपरमात्म्याची वस्ती नित्य असे !

साई:—हा शब्दही असाच सांकेतिक आहे:

स + आई असा त्याचा विग्रह पडतो

[१] स = युक्त + आई = माया = मायारूपधारी

किंवा

[२] स = सोऽहं हंसः मधलि 'स'=निर्गुण परमात्मा

\+

आई=सगुण माया

=

सगुण मायायुक्त निर्गुण परमात्मा

V

निर्गुण परमात्म्याचें सगुण प्रतीक

निंबतरू : ब्रम्हांडाच्या वंशवृक्षाचें वर्णन वर आलेंच आहे. तेव्हां एका अर्थी निंबतरु हा त्याचेंच द्योतक आहे पण,

जैसा अश्वत्थ वा औदुंबर । तैसाच बाबांस निंबतरुवर ॥
प्रीति फार त्या निंबावर । अति आदर तयाचा ॥ ४-२३६

एवढें महत्व बाबांनीं निंबतरुलाच कां दिलें ?

आपण साधक आहोंत आपणांस मोक्ष तर हवा आहे. पण मायापाशही तुटत नाहीं. तो तुटणार कसा ? तर वैराग्यानें निंबतरु हा वैराग्याचा द्योतक आहे ! संसार कसा आहे ? तर बाह्याकर्षक आहे. निंबाचें झाड असेंच मोहक दिसतें ! पण चाखून पहातां नसानसांतून त्याच्यांत कडूच भरलेलें असतें. संसार-ऐहिक सौख्य-हें साधकाला असेंच आहे. म्हणून जसें निंबाच्या झाडाकडे पाहिलें कीं मन आकर्षिलें जातें, पण लगेच त्यांतील अव्याहत कडूपणा मनाला मागें ओढतो; तसेंच वर्तन या मायिक सौख्याच्या बाबत साधकानें ठेवावें. ' माझें माझें ' करून त्यांत लंपट होऊं नये तर दोषदृष्टि ठेऊन त्यापासून अलिप्त रहाण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. हें मायिक सौख्य आकर्षक असलें तरी परिणामीं तें साधकाला घातुक आहे-कडु आहे, कारण तें कांहीं मोक्ष देत नाहीं. म्हणून ऐहिक बाबतींत साधकानें दोषदृष्टि ठेवावी व " माझें माझें म्हणून जें मोहक भासतें तें सर्व फोल-नश्वर-आहे, माझ्या अंतिम ध्येयाला-मोक्षाला-तें घातुक आहे, ' माझें ' तें ' मी ' नव्हे, व ' मी ' वेगळाच अलिप्त असून त्या ' माझें ' मुळेंच लटक्या बंधनांत पडलों " अशी भावना दृढ करावी, हेंच वैराग्य व निंबतरुला महत्व देऊन बाबांनीं हाच आदर्श आपल्यापुढें ठेविला आहे. तसेंच योगी लोक निंबाचा पाला खाऊन योग-साधन करतात. त्याप्रमाणें संसाराचीं कटुफळें प्रत्ययास आलीं कीं ' निर्वाणीचा एक पांडुरंग । ' हें पटून मनुष्य आत्मोन्मुख होऊन मोक्षाच्या मार्गाला लागतो. ह्याचें द्योतकहि निंबतरु असूं शकेल. म्हणजे निंबतरुला मह व देण्यांत श्रीबाबांनीं सविकल्पज्ञान (ब्रम्हांडाचा वंशवृक्ष) व वैराग्य यांचा आपणांस बोध करून दिला.

सविकल्पज्ञान (परोक्ष ज्ञान) व वैराग्य ह्यांचा नुसता बोध झाल्यानें कांहीं मोक्ष मिळत नाहीं. परोक्ष ज्ञानानें फार तर आपण ' पुस्तकी मुक्त ' होऊं; पण

झालासी पंडित पुराण सांगसी । परी तूं नेणसी मी हें कोणी ॥
(गाथा २५९९)

तसेंच वैराग्यानें आपण डोक्यांत राख घालून संन्यासी बनूं ! (किंवा उन्मत्त व स्वैर ' चार्वाक ' होऊं,) पण नुसत्या दोन्हींनीं मोक्ष मिळत नाहीः " पूर्ण आत्मज्ञान जेव्हां

व जेथें होईल त्या क्षणींच व त्या स्थळींच मोक्ष ठेवलेला असतो. कारण मोक्ष ही आत्म्याचीच मूळ शुद्धावस्था आहे. निराळी स्वतंत्र वस्तु किंवा स्थळ नव्हे. (गीता-रहस्य प्र. ९)

' मोक्षस्य नहि वासोऽस्ति न ग्रामांतरमेव वा ।
अज्ञानहृद्य ग्रंथिनाशो मोक्ष इति स्मृतः ।।

शिवगीता १३, ३२

असा मोक्ष मिळविला तरच आपण मुक्त होऊं. त्याकरितां प्रयत्न हा केलाच पाहिजे. ' करील त्याचें सर्व आहे, ' तो कसा करावयाचा ? तर—

' गुरुवार आणि शुक्रवारीं । सूर्यास्त सारवूनियांवरी ।।
ऊद जाळील जो क्षणभरी । देईल श्रीहरि सुखतया ।। " ४, १४३

'श्रीहरी'नें सुख-मोक्ष—देण्यासाठीं किती गोष्टींची आवश्यकता आहे ? तर

१ गुरुवार
२ शुक्रवार
३ सूर्यास्त
४ सारवूनियावरी (निंबाच्या पारावर)
५ ऊद जाळील क्षणभरी

आतां या प्रत्येकाचें संक्षेपानें विवरण करून काय केलें असतां मोक्ष मिळेल तें पाहूं !

कराया महादुःखाचें निरसन । आहे एकचि उपाय जाणा ।।
साधीं वैराग्ययुक्त भजन । भगवंताचें ।।

श्रीमाधवनाथ दीपप्रकाश २१, ८६

१ गुरुवार : ' तुज आकळाया । भक्ति वसण असे राया ।। '

श्री. भा. दीप प्र. ३२, ५

' गुरु ' हा शब्द ' भक्ति 'चा निदर्शक आहे.

" ईश्वर तोची गुरुवर । अविद्या 'गु' कार ।
तन्नाशक 'रु'कार । म्हणूनि ईश्वर गुरुचि ।।

श्रीदत्त महात्म्य ३७, १०

आणि

" सा (भक्तिः) परानुरक्तिरीश्वरे ? " शां. सू. २-ईश्वराचें ठिकाणी पर म्हणजे निरतिशय, निर्हेतुक, जें प्रेम त्यास ' भक्ति ' म्हणतात " व " श्रद्धे खेरीज ज्ञानाची पूर्तता किंवा फलद्रुपताही होत नाहीं. " (गीतारहस्य प्र. १३)

२ शुक्रावर : ' शुक्र ' म्हणजे 'तेज' किंवा 'वीर्य' असें तेज कशानें प्राप्त होतें? तर यमनियमानें म्हणजे ' शुक्रवार ' हा यमनियमांचा निदर्शक आहे. (येथें ' गुरुवार' ' आणि शुक्रवारीं ' म्हटलें आहे. गुरुवार अथवा शुक्रवारीं म्हटलेलें नाहीं हें लक्षांत घेतलें पाहिजे.)

' यमनियमांचा आधार । सर्व क्रियेसीं आहे साधार ।।
तयांचा करावा स्वीकार । निश्चयानें ॥
' जेथें यमनियमांचें साधन नाहीं । तेथें क्रियेसि फळहि नाहीं ।।
पाया बांधुनी गृह कदाही । जेंविं बांधु नये ।।
' यमनियमांचें घेऊनि आधन । करावें नित्य स्वधर्माचरण ।।
मग इंद्रियांसहित मनपवन । आकळितां येई ।।

श्री. मा. दि. प्र. २१, ८७ ते ८९

३ सूर्यास्तः—' यानिशा सर्व भूतानां तस्यां जागर्ति संयमी ॥ '

भ० गी० २–६९

" अल्ला नामाची जया मुद्रा जग जागता जया ये निद्रा ।।
जागे जगास लागता तंद्रा । शांत समुद्रा सम उद्र ।। ४–५०

साधकास हा सूर्य म्हणजे ' मायाविभव ' व त्या सूर्याचा अस्त म्हणजे मायिक गोष्टीला मन विरणें अर्थात वैराग्य ! म्हणून ' सूर्यास्तीं ' यानें वैराग्य दाखविलें आहे.

४ ' सारवूनीयांवरी '—आपण सारवूनच जागा शुद्ध करतो. तेव्हां ' सारवणें ' म्हणजे ' शुद्ध करणें '. आत्मशुद्धि केव्हां होतें तर ' पश्चात्ताप ' होतो तेव्हां. म्हणून ' सारवूनीयांवरी ' यानें ' पश्चात्तापपूर्वक शुद्धता ' निदर्शिली आहे.

५ ' ऊद जाळणें ' = ' ऊद ' हा ' अहंकाराचा द्योतक आहे अर्थात् ' ऊद जाळणें ' म्हणजे ' निरहंकार ' होणे.

या सर्व गोष्टी कोठें करावयाच्या ? तर निंबाच्या पारावर मुळाशीं ' म्हणजे आपण हें कशाकरितां करतो हें समजून घेऊन: परोक्षज्ञान करून घेऊन नंतरच ह्या केल्या तर त्या परिणामी होतील. एरव्हीं त्या परिणामीं झाल्या तरी आपणास कळणार कशा ? म्हणून येथें ' निंबाच्या पारानें ' ' सविकल्प ' उद्दिष्ट आहे. तेव्हां सविकल्प ज्ञानयुक्त या पांचही गोष्टी आपण एकसमयावच्छेदें करूं तेव्हांच ' देईल श्रीहरि सुख ' आपणां ! ' आपण मुक्त होऊं यांतील कोणतीही एकच गोष्ट करून भागावयाचें नाहीं.

' श्रद्धेखेरीज ज्ञानाची (सविकल्प) पूर्तता किंवा फलद्रुपताही होत नाहीं. ' यमनियम (नियमित वेळीं नियमित गोष्ट करणें) करून मन स्थिर झाल्याखेरीज भक्ति सुदृढ व्हावयाची नाहीं. वैराग्य (मायेचा फोलपणा) उमजल्याखेरीज मन आत्मोन्मुख व्हावयाचें नाहीं. झाल्याखेरीज वैराग्य पूर्णत्वानें बाणणार नाहीं. अहंकाराचें समूळ खंडन झाल्याखेरीज खरा पश्चाताप होणें नाहीं. भक्ति--दास्य--केल्याखेरीज अहंकार नष्ट होणार नाहीं आणि सविकल्प ज्ञानाखेरीज भक्तिचें मर्म--अंतीम ध्येय कळणार नाहीं. म्हणजे " कोण म्हणतें टक्का घेतला " याप्रमाणें गाडें मूळपदावर आलें व ते थांबवावयाचा एकच उपाय म्हणजे या सर्व गोष्टी एकत्वानें करणें.

' मनुष्याचें या जगांतील परम साध्य जी ब्राह्मी स्थिती किंवा सिद्धावस्था ती प्राप्त होण्यास ब्रह्म निर्गुण आहे, असें कोरडें ज्ञान होऊन भागत नाहीं. दीर्घ अभ्यासानें व नित्य संवयीनें हें ज्ञान हृदयांत आणि देहेंद्रियांत भिनून जाऊन आचारद्वारा ब्रह्मात्मैक्य बुद्धि हा देहस्वभाव बनला पाहिजे व तसें होण्यास परमेश्वरस्वरूपाचें प्रेमानें आकलन करून मन तदाकार करणें हाच काय तो एक मार्ग आहे. यासच उपासना किंवा भक्ति म्हणतात '

गीतारहस्य प्र० १३

आणि अशी भक्ति झाली तरच ' देईल श्रीहरि सुख तया । "

योगिनामपि सर्वेषां मद्गतेनां तरात्मना ।
श्रद्धावान्भजते यो मां स मे युक्ततमो मतः ॥

भ. गी. ६।४७

' कोणा सभाग्याचें पोर । कोठून आलें इथवर '

४, ११५

वर आपण शास्त्रप्रमाण मानलें. आत्म शास्त्र काय शिकवितें ? तर ' व्यतिरेक ' आणि ' अन्वय ' अध्यात्मांत. आधीं ब्रह्म जाणावें । ' हा व्यतिरेक व ' मग स्वयमेव ब्रह्म व्हावें । हा अन्वय. व्यतिरेक म्हणजे छाननी. (analysis) : मूळ शोधून काढणें: परब्रह्माचें मूळ कसें शोधून काढावयाचें ? तर मायाजाल तोडून ! ' देव म्हणे जा कुदळी आणा । दाविती त्या जागीं खणा ॥ ४.१२६

मायाजाल व्यतिरेकानें तुटतें; ' मी ' कोण याचा शोध लागतो. व ज्या गोष्टींना आपण ' माझें ' म्हणतो त्या कांहीं ' मी ' नव्हत हें कळतें. अशा रीतीनें ' मारितों कुदळीवर कुदळी । विटा ते स्थळीं आदळल्या ॥ " ४.१२७ ह्या कुदळी—व्यतिरेक—कोठें मारावयाच्या तर ' तेथेंच त्या गांव कुसाजवळीं । त्याच निंबवृक्षाचे तळीं ॥

४.१२७

तो गांव कोणता ? तर 'शिरडी'—परब्रह्म ! त्याची सीमा—कूस—कोणती ? तर जेथून मायाद्वैत सुरू होते तें ठिकाण ! व निंबवृक्षाचा तळ म्हणजे ही ब्रह्मांडाच्या वंशवृक्षाचें मूळ—माया. तेथें कुदळी मारावयाच्या ! म्हणजे व्यतिरेकानें—सविकल्प ज्ञानानें—मायेचें मूळ खंडावयाचें व परब्रह्माची कूस—अज्ञान फोडून आपली वाट मोकळी करून घ्यावयाची ! ती मोकळी कशी होते ? प्रथम मायापटल आपल्या दृष्टीवर असते. त्यामुळें ' देहादि दृश्य सारे हें माया वैभव ' च आपणांस सत्य भासते. पुढें कोणत्या ना कोणत्या कारणानें आपण मोक्षाच्या मार्गाला लागतो. व परमेश्वरी सूत्राप्रमाणें आपल्यास एखादा मार्ग मिळतो. मार्ग भिन्न भासले तरी अंतीम ध्येय एकच असतें व ' व्यतिरेक ' हा करावा लागतोच ! व्यतिरेकानें ' माझें माझें करीत माझें घर, माझें दार, माझा देह, इ. सर्व सुटलें कीं ' नेति नेति ' करीत ' कांहींच नाहीं ' अशी ' शून्य भावना ' होते. हें ' शून्य पटल ' म्हणजेच विटांचा थर व जात्याची तळी व येथेंच बहुशः पुष्कळसे तार्किक खचतात व दिशाभूल होऊन ते चार्वाकमतीय नास्तिक बनतात. जात्याच्या तळीनें ह्या शून्यपटलाचे अभेदत्व दाखविलें आहे. साधकाची हीच परीक्षेची वेळ आहे व जो साधक धडाक्यानें ही शून्य पटलाची जात्याची तळी दूर सारतो तोच सिद्ध बनतो. तो ती दूर कशी सारतो ? तर ह्या शून्यपटलानें खऱ्या साधकाचें कांहीं समाधान होत नाहीं कारण ' कांहीं नाहीं ' हें जरी व्यतिरेकानें सिद्ध झाल्यासारखें भासलें तरी ' मी आहे ' व ' कांहीं नाहीं ' असें म्हणणारा कोणीतरी आहेच ही भावना कांहीं त्याला सोडीत नाहीं. व ह्याच भावनेला धरून तो आणखी शोधुं लागतो ' पुरा होतां विटांचा थर । जात्याची तळी सारितां दूर ॥ '

४.१२७

तो त्या शून्य पटलाच्या पलीकडे पाहूं लागतो व मग ' मी ' व कांहीं नाहीं अ म्हणणारा 'तो' हे एकच आहोत ' सोऽहं ' अशी त्याला धारणा होते.

' तेथें धारणादूती भेटली । ती नेई ध्यान बंधू जवळी ॥
तो दाखवि समाधिरुप खोली । त्यांत वसती राजेंद्र ॥ '

श्री मा. ज्ञी. प्र. ६.२४

त्या स्थितीस तो पोहोंचला कीं ' दृष्टीस पडलें एक भूयार । ' ४.१२८ : हीच समाधिरूप खोली ! त्यांत राजेंद्र कोण दिसले ? तर ' हंसः ' (अहं × सः). **आपलेंच प्रतिबिंब**. तो ध्यान करीत होता. ' सोऽहं ' आणि आतां प्रत्ययास आला ' हंसः ! म्हणजे त्याला स्वात्मज्ञान होतें व ' मीच मी सर्वत्र आहे ! ' ज्ञानामृतं समरसं गगनोपमोऽहम् । ' (अवधुत गीता ३.३] हे अनुभवास येऊन त्याला सबाह्य अंतरीं एकमेवाद्वितीयम् सच्चिदानंदस्वरूपच प्रत्ययास येतें ! समया जळति चार तैं ! ४. १२८ व तो सलोकता, सरुपता, समीपता व सायुज्यता ह्या चारीही मुक्ति लाधतो व मग ' चुने ' गच्ची तें तळघर । ' ४.१२८ स्वरुपानुसधानें-'अतिपवित्र हें माझें वतन ॥ ४.१३१ हे जाणून ' आहे तैसेंच ' जतन करतो. (स्वरुपानुसंधान अखंड राखतो. व ज्या साधनानी त्यानें तें मिळविलें तीच म्हणजे चार समया [वेद—सविकल्प ज्ञान व गोमुखी, पाट माळ— यम नियमयुक्त भक्ति] घेऊन आपलें प्रारब्ध संपवितो, म्हणजे तो जीवन्मुक्त होऊन परा—भक्ति करतो.

सिद्ध कोटींत जरी जनन । साधका ऐसें तयाचें वर्तन ।
वृत्ति निराभिमान अतिलीन । राखी मन सकळांचें ॥ "

४.५६

' म्हणे हें माझ्या गुरुचें स्थान । ४–१३१

' भक्तीसाठीं जेव्हां द्वैताचा स्वीकार करण्यांत येतो तेव्हां जीवात्म्याचें प्रवृत्ति स्वातंत्र्य (जीवात्म्याची मायेच्या कोंडींतून सुटण्याची व तदनुरूप देहेंद्रियाकडून मोक्षानुकूल कर्मे करविण्याची इच्छा] त्याचें स्वतःचें नसून परमेश्वराकडून प्राप्त होत असतें असें सांगण्यांत येतें. [गीतारहस्य प्र० १०]

भक्ति कोणत्याही दर्जाची असो; ' भक्ति ' म्हटली म्हणजे तेथें देव किंवा गुरु आणि भक्त हे द्वैत आलें. व त्यांत केव्हांही भक्त चांगले—मोक्षसुद्धां—तेवढें देवा

रुचे अशीच भावना करणार ! श्रीबाबांना भक्तिमार्गच प्रिय होता व त्यांतही ' गुरुण सांपडेना सोय ' हेंच त्यांना विशेषत्वें दाखवावयाचें होतें. भगवंतांनीं गीतेंत,

' तद्विद्धि प्रणिपातेन परिप्रश्नेन सेवया ।
उपदेक्ष्यांन्ति ते ज्ञानं ज्ञानिनस्तत्त्वदर्शिनः ॥ ४.३४

किंवा श्रीगणेशगीतेंत अ० ३ मध्यें,

" नाना संगाज्जनः कुर्वन्नैकं साधुसमागमम् ।
करोति तेन संसारे बंधनं समुपैति सः ॥ ४१
सत्संगाद्गुण संभूति रुपदां लय एवच ।
स्वहितं प्राप्यते सर्वैरिहलोके परत्र च ॥ ४२ ॥
इतरत्सुलभं राजन् सत्संगोऽतीव दुर्लभः ।
यज्ज्ञात्त्वा न पुनर्बन्धमेति ज्ञेयं ततस्ततः॥ ४३ "

किंवा श्रीगुरुचरित्रांत,

' गुरु भक्ति कैसी अग्रगण्य । '

इत्यादि जो संतमहिमा वर्णिला आहे तोच बाबांना विशद करावयाचा होता । साधकांनींही तीच वृत्ति ठेवावी म्हणून येथें त्यांनीं ' हें माझ्या गुरुचें स्थान । ' असें म्हणून ' आधीं केलें, मग सांगितलें ' असा आदर्श आपल्यापुढें ठेविला व ' आहे तैसेच करा हे जतन । माना मद्वचन एवढें ॥ ' ४.१३१

अशी कळकळीची विनंती सर्व भक्तांस केली आहे; व त्याचा मतितार्थ हाच कीं,

" गुरुभक्ति करून स्वात्मज्ञान मिळवा ! "

' भक्त भावार्थी पाहिजे । ' ४.८४

' भक्तिश्चैवादरश्चात्र कारणं परमं मतम् ॥ "

ग० गी० ९.७

" कांहीं न करी सद्गुरु । केवळ भावाचा आधारू ।
भाव नसतां प्रत्यक्ष ईश्वरू । कांहिं न देई ॥
" ठेवितां गुरुवरि एकनिष्ठता । तीच सुफलदायी होते तत्त्वतां ॥

सद्गुरु केवळ मार्ग दाखविता । कार्य कर्ता तूंचि ॥
" भावना सर्वांत प्रधान । भावनेनेच नारायण ।
भावनेनें कळा संपन्न । होई साधक ॥ "

श्री. भा. दी. प्र. ३२ ५४।६

व हेंच श्रीबाबांनीं,

" हो हो प्रगटेल विठ्ठल मूर्ति । **भक्त भावार्थी** पाहिजेत "

४. १४

व

' विठ्ठल काय एकांतींचा उठून । येणार आहे दुसरा कोठून ।
भक्त प्रेमें उत्कटून । एथेंही प्रगटून राहील ॥ "

४. १६

यांत प्रतिपादिलें आहे व ' होतां सप्ताची समाप्ति । झाली म्हणति **दासगणू प्रति** । शिरडीस विठ्ठल दर्शन प्राप्ति । ही घ्या प्रचिती बाबांची ॥ " ८. १४ त्यांत प्रत्यक्ष दाखविलें आहे. फक्त दासगणूलाच त्याचें भक्तप्रेम उत्कटून आलें म्हणून-इतरांना नव्हे-विठ्ठलदर्शन झालें.

गौळीबोवांची

' फुकाचा काय होईल देव । हाच तो प्रत्यक्ष पंढरीराव ।
जग वेडे रे वेडे, हा **दृढभाव । ठेवूनि देव लक्षावा** ॥ "

४. १०

ही उक्तिही याच अर्थाला अनुलक्षून आहे.

" धोत्रें नेसून रेशमकानीं । होतील काय संत कोणी ।
करुं लागती हाडांचे मणी । रक्ताचें पाणी निजकष्टें ॥

४. ७९

कोणत्याहि ग्रंथांत तत्वप्रतिपादनार्थ अशा व्यंगोक्ति येणें अपरिहार्य असते. लेखकाची दृष्टि कितीही निर्मळ असली तरी ध्येय दूषित असतेच असते. पण वाचकांनी तशी दृष्टि ठेऊन मागत नाहीं. त्यांनीं नेहमीं निर्मळ विशुद्ध दृष्टि ठेऊनच ग्रंथ वाचिला पाहिजे तरच त्यांना त्यांत अंतः प्रवेश मिळेल व ग्रंथाचें स्वारस्य कळेल. आपण वाचक

शहांत- त्यांत साधक आहोंत; तेव्हां अशा विकल्पकारक ज्या गोष्टी आपल्याला वाटतील 'तयांस पहिलें वर्जावें !' ३. ७८ किंवा आपल्या ध्येयानुकूल अशी त्यांची उपपत्ति लावावी. येथेंच पहा ' धोत्रें नेसून रे शमकानीं होतील काय संत कोणी ॥ ' यानें जर कोणी विभूति रेशिम कानीं धोत्रें नेसून असली तर ती संत असूं शकत नाहीं असा अर्थ निघतो अर्थात् आपली वृत्ति अशी एखादी विभूति संत म्हणून गणली जात असेल, तर तिची निंदा करण्याकडे झुकते; व आपण निंदा करतो; पण त्यापासून परिणामी आपलाच तोटा होतो; बरें, पुढील ओळ ' करूं लागली हाडांचे मणि । रक्ताचे पाणी निजकष्टें ॥ ' ही श्रीबाबांस अनुलक्षून घ्यावयाची तर तेथें ' प्रचितिवीणें सर्वही व्यर्थ आहे । ' हा विकल्प येऊं पहातो; कारण बाबा जे प्रगट झाले तेच उन्मनी अवस्थेंत झाले; त्यामुळें त्यांनी हाडांचे मणि रक्ताचे पाणी कोठें व कसें केलें ह्याची केवळ अनुमानाशिवाय आपणांस कांहींच माहिती नाहीं; आणि बाबांची शिकवण पहावी तर—

" लम्या बांध्यावीण बिशेषीं । कोणी न येई अपुलेपाशीं ।
श्वान, शुकर, का माशी । हुडहुड कुणाशीं करूं नये ॥ "

३. ८१

मग एकाद्या रेशीमकाठी धोत्रे नेसणाऱ्या संत गणल्या जाणाऱ्या विभूतिची आपण निंदा केली तर ती बाबांस कशी रुचेल ? व बाबा आपणांस काय अहेर देतील ? तर—

" पहा त्या जिभेला काय गोडी । जना लोकांची विष्टा चिवडी ॥
बंधु स्वजनावर चडफडी । यथेष्ट फेडि निजहौस ॥
बहुत सुकृताचिये जोडी । आला नर जन्म ऐसा जो दवडी ।
तया आत्मघ्ना ही शिरडी । सुख परवडी काय दे ॥ "

१९—२०५।६

आणि असें जर आहे. तर प्रस्तुत ग्रंथांत व इतरहि सर्वमान्य ग्रंथांत अशा विकल्पकारक उक्ती कां येतात ? त्याचें उत्तर असें कीं,

" हीं ज्ञानी पुरुषांची लक्षणें साधकाला आपलें स्वतःचें परीक्षण करतां यावें म्हणून सांगण्यांत आलेलीं असतात. साधकानें नेहमीं आत्मपरीक्षण करावें. दुसऱ्याचे दोष शोधण्यांत मनुष्य जसा निपुण असतो, तशा नैपुण्यानें आपल्याला त्याशीत राहिल्यावर ज्ञान कसें होणार नाहीं ? जर दुसऱ्याची परीक्षा करण्याचें सोडून

पुरुष आपल्या गुणदोषांचा विचार करूं लागेल, तर त्याला सर्व साधनें प्राप्त होऊन तो सिद्ध पुरुष होईल ! म्हणून हीं सांगितलेलीं ज्ञान्यांचीं लक्षणें स्वतःच्या परीक्षणाच्या उपयोगी आहेत. दुसऱ्यासाठीं नव्हेत व दुसऱ्याची परीक्षा करतां येण्याला तीं तितकीं निश्चयात्मक नसतात. " (श्रीदत्तभार्गव संवाद प्र. २१)

म्हणून आपण साधकांनीं,

बालस्य वा विषयभोगरतस्य वापि ।
मूर्खस्य सेवकजनस्य गृहस्थितस्य ॥
एतद्गुरोः किमपि नैव न चिन्तनीयम् ।
रत्नं कथं त्यजति कोऽप्यशुचौ प्रतिष्ठम् ॥ '

अवधूत गीता २-१

येथें अशी आशंका येईल कीं जर सिद्धावस्थेंत बंधनें असूं शकत नाहींत तर साधकावस्थेंत तरी आपण बंधनें कां पाळावीं ? त्याची उपपत्ति अशी लावतां येईल कीं,

(१) साधकाला मायेचा फोलपणा पटला नसल्यामुळें निर्बंध स्थितींत त्याचा कल स्वैराचाराकडे होईल व तो मायावशच अधिक होईल: अर्थात् मोक्षाला दुरावेल;

" ईश्वर करी साहस । धर्मव्यतिक्रम खास ॥
तेजीयस्त्वामुळें नाहीं दोष । अग्नि निर्दोष ज्यापरि ॥
" ऐश्वर सामर्थ्य नसोन । मूढ एवढा घेई गुण ॥
तो नष्ट होई न लागतां क्षण । कर्म दारुण गति हे ॥
" धर्मातीत वागे हर । तो गुण घेती पामर ॥
काळकूट जिरवी शंकर । मरे पामर त्या शिवतां ॥

श्री दत्तमहात्म्य ३-१०१।३

३ साधक म्हटला कीं साधक, साधन, व साध्य ही त्रिपुटी आलीच. ज्याला साधन नाहीं व साध्य नाहीं तो साधकच होत नाहीं. तेव्हां साधकाला साधन व साध्य हीं सुटतच नाहींत. सिद्धावस्थेत ही त्रिपुटी नष्ट पावत असल्यानें तेथें साधक नाहीं अर्थात् साधन व साध्य हींहीं निरास पावतात.

४ आजचे आपण साधकच उद्यांचे सिद्ध होणार व सिद्धावस्थेंतील आचारविचार साधकावस्थेंतील आचारविचारानुरुप असतात. तेव्हां आज साधकावस्थेंत जे

साधन आपण करूं, तेंच सिद्धावस्थेंत आपलें आचरण होणार आहे. सर्व साधारण जनांची प्रवृत्ति गतानुगतिक असते. तेव्हां जर आज आपण साधकावस्थेंत लोकदृष्ट्या सुसंगत असें साधन केलें; तर उद्यां सिद्धावस्थेंत आपल्याहातून लोकापवादात्मक आचरण होणार नाहीं व आपण नित्यमुक्त राहून लोकांना आदर्शवत् होऊं. अर्थात् उत्तम लोक-संग्रह साधेल. म्हणूनच सिद्ध लक्षणें जीं वर्णितात तीं आपल्या साधकावस्थेंत तशी आचरणांत यावीत म्हणून अशी भडक वर्णिलेली असतात व त्याचा सदुपयोग आपण साधकांनींच करून घ्यायाचा असतो.

असो. बाबा शिरडींत तर प्रकटले ! कशाकरितां ? बाबांचे अवतार कार्य काय ? तेंच श्रीबाबानी स्वतःच येथें सांगितले आहे:—

" हा त्या माझ्या स्नेह्याचा सुत । म्हणून यास मी आणिला खेंचित ॥
नाहीं कधीं हा नैवेद्य करीत । उपासी ठेवीत, मजलाही ॥
विठ्ठलासही ठेवी उपासी । म्हणून शिरडीस आणिलें यासी ॥
आतां देइन आठवणीसीं । लाविन पूजेसी याजला ॥ "

४—१००।१

' तो होता दोस्त माझा ' ४—९९ ह्यांत ' तो ' म्हणजे विठ्ठल किंवा निर्गुण परमात्मा हा जीवात्म्याचा बापच नाहीं कां ? व ' मी ' म्हणजे बाबा सगुण परमात्मा ! निर्गुण परमात्मा आणि सगुण परमात्मा (सद्गुरू) हे एकच पण बाबांनीं भक्तिसाठीं येथें द्वैताची भाषा वापरली आहे. ' हा त्या स्नेह्याचा सुत ' म्हणजे ' मायेच्या कोंडींत पडलेला जीवात्मा ! ' असें हें रूपक आहे.

परमात्म्याला जीवात्मा मुक्त करण्याची नेहमीं ओढ असते. पण जीवात्म्यावर मायेचें आवरण इतकें घनदाट असतें कीं त्याला स्वस्वरूपाचें अभान होतें व तो तोंडानें ' माझा ' म्हटल्या जाणाऱ्या देहालाच ' मी ' समजतो व त्याचेंच चोचले पुरविण्यांत तो गढून जातो. पण परमात्मा त्याला नेहमीं टोंचणी देत असतो कीं,

" ऐका साधक हो वचन । कां लोळतां प्रपंचीं जाण ।
स्वसुखाची आठवण । कांहीं ठेवा ॥ २३
" नर देहा ऐसी श्रेष्ठ—। योनी नाहीं अन्यत्र ।
ती ही घालविता, जीवित । व्यर्थ तुमचें ॥ २४

" शब्दाशब्दांत राहून । करून घ्याल अकल्याण ।
सर्व फोल कृती वांचून । समजावें गा ॥ ३३ ॥
" तरि नीति न्यायें वर्तून । करा स्वधर्माचरण ।
मग पहाल मी कोण । दिव्य नेत्रें ॥ ३४
" माझ्या स्वरूपाची ओळखण । नाहीं हो तुम्हां अल्पजाण ॥
तुम्हीं ओळखिल्यावांचून । मी अनोळखी ॥ ३५
" तुमच्या पदीं मायेचा कांटा । रुततां मज होई व्याकुळता
तुम्हां सर्वां मिळो सायुज्यता । ऐसें वांछी मम मन ॥ ३९
" जों जों तुम्हीं परमार्थ विन्मुख । तों तों होई मज भारि दुःख ॥
रडतो रात्रीं मीं कितींएक । तुम्हां कारणें ॥ ४०
" परि तुम्हां त्याची खंती नाहीं । पशुच बनलां हृदयीं ॥
रमतां संतत विषयीं । गोमय कृमिपरि ॥ ४१
" बेसावध वृत्ति सोडा । चालला आयुष्याचा गाडा ॥
मार्गीं लागतां चालेल रोकडा । नातरि खळग्यांत पडेल ॥ ४२
" आमुचि ही शिकवण । जो करिल निष्फळ जाण ॥
तरि तो आत्महत्यारा जाण । म्हणति समर्थ ॥ " ४३

श्रीमाधवनाथदीपप्रकाश अ. ३४

ही परमात्म्याची टोंचणी जीवात्म्याला कळली नाहीं म्हणजे परमात्म्याची त्याला मुक्त करण्याची भूक तशीच राहाते. ' उपाशी ठेवीत मजलाही ' । ' ' विठ्ठलासही ठेवी उपाशी ॥ ' ' मजसी ' व ' विठ्ठलासही ' असें म्हणून बाबांनीं आपण स्वतः विठ्ठलाहून भिन्न नाहीं हें दाखविलें आहे.

ही टोंचणी जीवात्म्याला कळली कीं तो परमात्म्याला नैवेद्य करतो. तो कसा ? तर—

" अतो भक्त्या मयि मनो निदेहि बुद्धिमेवच ।
भक्त्या यजस्व मां राजंस्ततो मामेवयास्यसि ॥

" असमर्थोऽर्पितुं स्वान्तमेवं मयि नराधिप ।
अभ्यासेन च योगेन ततो गन्तुं यतस्वमाम् ॥
" तत्रापित्वमशक्तश्चेत्कुरु कर्म मदर्पणम् ।
ममानुग्रहतश्चैवं परां निवृत्तिमेष्यसि ॥
" अथैतदप्यनुष्ठातुं न शक्तोऽसि तदा कुरु ।
प्रयत्नतः फलत्यागं त्रिविधानांहि कर्मणाम् ॥ "

ग. गीं. ९–१०१३

यांत भगवंतानीं सांगितलेल्या प्रकारापैकीं कोणत्याना कोणत्याप्रकारें तो आत्म-निवेदन—नैवेद्य—करतो ! स्वतःला परमात्म्याच्या सर्वस्वी आधीन करतो. अर्थात् मुक्त होतो.

तेव्हां माझें अवतारकार्य काय ? तर

" आतां देईन आठवणीसी । लावीन पूजेसी याजला ॥

' या तुम्हां मायामोहित अज्ञ जनांना मुक्तिचा मार्ग दाखवीन. तुम्हीं कोण, करतां आहां काय आणि केलें पाहिजे काय ? ' याच्या ' देईन आठवणीसी ! ' आणि ' लाविन पूजेसी ' तुम्हांला राजमार्ग असा भक्तिमार्ग (पूजेसी) देऊन आत्मनिवेदन करण्यास आधीन. मुक्त करीन ! '

अशारितीनें भगवंतराव क्षीरसागर यांना निमित्त करून आपलें अवतारकार्य काय याची जाणीव श्रीबाबांनी आपणां सर्वांनाच करून दिली आहे व तीं आपण मनाला पटवून घेऊन आत्मशुद्धि करून घेतली नाहीं तर आपण ' आत्महत्यारा ' ठरूंत पण आपण तुळशीच्या वनीं धोतरे निपजलों म्हणून बाबांनाहीं दुःख होईल !

कै. काकासाहेब दीक्षीत

दीक्षीत आधींच पुण्यकीर्ति । भावार्थाची ओतीव मूर्ति ॥

४. १४७

त्यांतच श्रीकाकासाहेबांची भूमिका स्पष्ट होते. श्रीबाबांनीं सगुण परमात्म्याचें—देवाचें—रूप धारण केलें. भक्तिमार्ग प्रस्थापिला. पण भक्ताखेरीज भक्ति करणार कोण ? अर्थात् ह्याच अध्यायांत भक्ताचे प्रतीक म्हणून श्रीकाकासाहेब दीक्षीत उदेले व प्रस्तुत निरीक्षणांत मी त्यांना साधकावस्थेतील निस्सीम भक्ताची भूमिका दिली आहे.

' या दर्शना आदिकारण । प्राक्तनीचें पांगुळपण ॥

४, १५२

' काक ' या संस्कृत शब्दाचा अर्थ—A lame man असा आहे. साधकावस्थेंत भक्त पांगुळा असतो. अशा अपूर्णावस्थेंतच (पांगुळपण) त्याला देवाच्या दर्शनाची ओढ लागते. आधींच दीक्षीत साधक, त्यांत' चांदोरकरांची गांठ पडली । साईंची कीर्ति कर्णीं आली ॥ " ४, १५४

श्री. नानासाहेब चांदोरकर म्हणजे मूर्तिमंत ' विवेक ' ! त्या विवेकानें त्यांना ' साईंची कीर्ति—' आत्मज्ञानाची महती सांगितली. व आणखी त्यांच्या मनावर काय बिंबवून दिलें ? तरः—

' म्हणती पहा दर्शन नवाळी । जाईल पांगुळिक तात्काळीं ॥

४, १५४

एकदां स्वरूपानंद अनुभवा—दर्शन घ्या. पांगुळीक—अपूर्णत्व—तात्काळ जाऊन तुम्ही मुक्त व्हाल. कारण ' हें आत्मस्वरूप—परमपद—प्राप्त झालें असतां पुनः ' म्हणून मोहित व्हावें लागत नाहीं. याच्या अज्ञानाच्या योगानेंच हें जगत् एवढें विस्तृत झालें आहे. " (श्री. द. भा. से. प्र. ९)

हा विवेक झाल्यावर साधक अपूर्णत्व कशांत आहे याचें आत्मनिरीक्षण करतो व मग त्याला कळतें कीं, "खरा लंगडेपणा तो मना ॥ " ४, १५५ व मग तोच घालविण्यासाठीं तो गुरुदेवाला शरण जातो. प्रापंचिक—ऐहिक—लंगडेपणा तो मानीत नाहीं. ' परी हा पायाचा लंगडेपणा । दीक्षित न मानीत उणेपणा ॥ " ४, १५५ व बाबांनींही दीक्षीतांच्या पायाचा लंगडेपणा काढला नाहीं तर मनाचाच काढला ही गोष्ट लक्षांत घेणें सारखी आहे. असो.

अशा रितीनें भक्त गुरुदेवाला शरण गेला कीं गुरुमार्ग दाखवितोः—

' विठ्ठल पाटिल आला होता ना । भेट झाली ना तयाची ॥
' मोठा पळपुट्या बरें तो विठ्ठल । मेख मारूनि करि त्या अढळ ॥
' दृष्टि चुकवुनी काढील पळ । होतां पळ एक दुर्लक्ष ॥

४, १०११

ज्ञानमार्गांत स्वरुपानुसंधान निजानंदानें मिळतें. प्रस्तुत आपण भक्तिमार्गाची छाननी करीत आहों. व

' व्यक्तस्योपासनात्साध्यं तदेवाव्यक्त भक्तित:

भ. गी. ९, ६

जे ज्ञानमार्गानें—अव्यक्त उपासनेनें मिळतें तेंच भक्तिमार्गानें—व्यक्त उपासनेनें—मिळावें ! मार्ग भिन्न भासलें तरी साध्य एकच आहे. भक्तिमार्गांत स्वरुपानुसंधान कसें मिळतें? तर भक्तियुक्त अंत:करणानें आपली अर्चा चालू असतां एखादें मनोहर ध्यान मधेंच क्षणभर आपणांस मोहित करतें, आपण आपणांस विसरतो व फक्त एक प्रकारचा अनिर्वाच्य आनंद अनुभवास येतो. हाच निजानंद व हाच विठ्ठल पाटील ! हा विठ्ठल ' पाटील ' कां ? तर तेंच ध्यान आपली वर्दी परमात्म्याच्या दरबारांत दाखल करीतें व आपण अखंड परमानंद अनुभवण्यास लायक होतो. पण हे ध्यान बहुशः क्षणमात्र टिकतें ' मोठा पळपुटा वरें तो विठ्ठल ! व पुन्हा आपण आणूं म्हणून तें येत नाहीं. कारण ' तें विचारानें समजेल असें नसून विचार चालू नसतानाच तें प्रकाशीत होतें ! " (श्री. द. भा. सं. ९) असें कां व्हावें ? तर आपण तें पुनः समोर आणण्याचा विचार व प्रयत्न करणें ह्यांत त्या ध्यानापेक्षां तें ध्यान समोर आणण्याच्या विचाराकडेच आपलें लक्ष वेधतें अर्थात् ध्यानाकडे दुर्लक्ष होतें. व तें ध्यान तर असें आहे कीं ' दृष्टी चुकवुनि काढिलि पळ । होतां पळ एक दुर्लक्ष ॥ म्हणून काय करावयाचें ? तर ' मेख मारुनि करी त्या अढळ । अव्याहत तेंच ध्यान समोर राहील असें कांहींतरी केलें पाहिजे ! ती मेख कशी मारावयाची ? तर त्या ध्यानाला साजेसें सगुण रुप वा मूर्ति हींचीच आराधना नित्य करावयाची ! म्हणजे काय होईल ? तर तन्मयता झाली तरी तेंच ध्यान दिसेल आणि मूर्तिकडे लक्ष गेलें तरीहि तेंच ध्यान दिसेल अतएव ध्यानाकडे दुर्लक्ष होणार नाहीं ध्यान चळणार नाहीं. 'विठ्ठल' पळणार नाहीं व आपण अखंड ध्यानानंद अनुभवून जीवन्मुक्त होऊं ! म्हणून सगुण भक्तिच बाबांनीं येथें निरुपिली आहे इतकेंच नव्हे तर ' सकळां ध्यानीं आली जी मूर्ति । तियेचिच संपूर्ण होती प्रतिकृती ॥ ४, ९४ अशी विठ्ठलाची मूर्ति दक्षीतांना देऊन बाबांनीं त्यांना सगुणोपासना करणेंस प्रत्यक्ष लावून आपणां सर्वांस हा धडा दिला आहे !

सगुणोपासनेचें वैशिष्ट्य काय ? तर—

' आधीं करावें सगुण ध्यान । सगुणावीण नोहे निर्गुण ॥
जो निर्गुणीच होई शून्य । ऐसा क्वचितचि ॥ ३९
' यासाठीं सगुण ध्यान श्रेष्ठ । हे वदती सर्वसंत ॥
सगुणाचें योगें मुक्त । सर्व झाले ॥ ४०

' निर्गुणाची वाट बिकट । म्हणोनि सगुणांचा पंथ धोपट ॥
दाखविती महंत । थोर थोर ॥ ४३

' निरंजन पुरी जावया । भवसरिता भरली राया ॥
सगुण ध्यानाचा सेतू तया । उलंघी त्वरीत ॥ ४४

' यासाठीं सगुण पूजन ध्यान । त्वां आधीं करावें हर्षून ॥
घेशील जरी आडरान । पडशील खळग्यांत ॥ ४५

' सगुण पूजा सर्व धर्मांत । कोठें प्रत्यक्ष वा अन्य स्थितींत ॥
सगुणावीण नोहे प्राप्त । मोक्ष लक्ष्मी ॥ ४९

' म्हणोनि सगुणोपासना । आधीं करीरे नंदना ॥
ही बाराखडी जाणा । शून्य ग्रंथाची ॥ ५०॥ '

श्री. मा. दी. प्र. १४

असो. गुरु–देवाचें प्रतिक श्रीबाबा झाले, साधक भक्ताचे प्रतिक श्री. काकासाहेब दीक्षीत झाले! मग देव व भक्त यांना जोडणारा दुवा जी भक्ति तिचे प्रतिक होणें अपरिहार्य आहे, व प्रस्तुत अध्यायांतच तें झालें ही आहे. ' चावडी ' हें ' भक्ति'चें प्रतीक श्रीबाबांनी योजिलें आहे. कां व कसें याचें सोपपत्तिक विवरण पुढें येईलच. तूर्त त्याचा उल्लेख करण्याचें प्रयोजन एवढेंच कीं, दीक्षीतांनी

' दहा डिसेंबर तो दिन । बाबांचे घेतलें अनुमोदन ॥
तोच सुमुहूर्त मानून । पायाबंधन सारिलें ॥ ४-१६१

' आणखी या दिवसाची महति । चावडीची जी शेजारती ॥
तीही याच दिवसापासून कारिती । परम भक्ति प्रीतीयुक्त ॥

४. १६५

ज्या दिवशीं भक्त स्थिर झाला—पाया बंधन सारिलें—त्याच दिवशीं भक्तीला—चावडीला—महत्व आलें ! ह्यांत श्रीकाकासाहेब व चावडी यांना अनुक्रमें भक्त व भक्ति अशा दिलेल्या भूमिका यथार्थ असल्याचें स्पष्ट होतेंच पण क्षुल्लक असणाऱ्या गोष्टीसुद्धां श्रीबाबांनी किती अर्थपूर्ण केल्या आहेत याचें हस्तप्रत्यंतर मिळतें !

" विठ्ठल पूजनीं साईचा आदर ॥ "

वस्तुतः ' गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुः । गुरुर्देवो महेश्वरः ॥
गुरुदेव परंब्रह्म । तस्मै श्रीगुरवेनमः ॥ '

अशीच श्रीबाबांची योग्यता असतां बाबांना अमुक एक देवाचा अवतार म्हणणें किंवा त्यांची कोणा विभूतीशीं तुलना करणें हें वाह्यतः त्यांना कमीपणा आणण्यासारखें दिसतें खरें ! पण असा परिपाठ पूर्वापार अव्याहत चालत आलेला आहे व विचारांतीं तो इष्टच आहे ! मुदलीं हा मायेचा बाजार भावनामय आहे व त्यांतच आपण येरझार। करीत आहोत. तेव्हां जशी आपली भावना असेल तसा भाव जडेल ! म्हणूनच संतांनीं साधकांना गुरुनिंदकाच्या वाऱ्यासही उभें राहूं नये–तयास पहिलें वर्जावें १३·७८ हा दंडक घातला आहे. प्रत्येक मुलाला लहानपणीं आपली आई प्रति देवता भासते. पण वयोमानाबरोबर त्याचे कान लांब होऊं लागले कीं त्याची भावना चळूं लागते व जशी तिला पुष्टी मिळेल तशी ती बनते ! अशावेळी ' तुझी आई प्रति सती पार्वती आहे असें जर त्याच्या मनावर बिंबवले गेलें तर जरी त्याची आई कजाग असली तरी ती त्याला देवताच वाटते व त्याच्या मातृसेवेचे फळ त्याला परमेश्वरच देतो; पण तेंच त्याच्या आईविषयी विपरीत भावना त्याच्या मनांत पेरल्या गेल्या कीं आई चांगली असली तरीसुद्धां त्याला वैरीण भासते ! जिच्या उदरात नऊ महिने राहून तिच्या रक्ताशीं समरस असूनसुद्धां प्रत्यक्ष जन्मदात्या आईविषयीं केवळ भावनेनुसार अशी दृष्टि बदलूं शकते ' तेथे भक्तिची ' ओलीं कोरडी भाजी भाकरी ' देऊन केलेल्या गुरुमाउलीविषयी भावना बदलणेस काय अवकाश ? तेव्हां अशा स्थितींत गुरुविषयी जेवढे चांगले कळेल तेवढे आपल्याच हिताचें आहे. कारण चांगला किंवा वाईट हा बाध गुरुला नसतोच ! म्हणून आपल्या हिताकरितां आपली भक्ति गुरुचरणीं दृढावण्याकरितां जे पूर्वी तावूनतलावून अवतारी ठरले अशाशीं गुरुला तोलून पहाणें इष्टच ठरते. त्याने गुरुला कमीपणा तर येत नाहींच–कारण तो त्याला नसतोच पण उलट आपली भक्ति मात्र दृढावते ! म्हणून गुरुविषयीची चांगली तुलना हितावहच ठरते ! मात्र हे करतांना साधकानें–विशेषतः नवशिक्यानें–' तयासी पहिले वर्जावे ! ' हा दंडक नित्य पाळला पाहिजे ! ' निंदकाचे घर असावें शेजारीं ' हें नवशिक्या करितां नसून वरच्या पायरीवर चढलेल्या साधकास आत्मनिरीक्षण करण्याकरितां आहे. गुरुपरीक्षणाकरितां नव्हे !

श्रीकृष्ण स्वतः परमात्मा असतां तो श्रीविष्णुचा अवतार म्हणून गणला गेला. श्रीपाद श्रीवल्लभ व श्रीनृसिंह सरस्वती हे स्वयमेव दत्त असतां श्रीदत्ताचे अवतार म्हणून

विख्यात झाले. तद्वतच श्रीबाबा वैष्णवसांप्रदायी भागवत होते. इतकेंच नव्हे तर स्वतः ते श्रीकृष्ण परमात्म्याचाच अवतार होत ! ह्याचें प्रत्यंतर ' सच्चरितां 'तच पदोपदीं मिळतें. श्रीकृष्णानीं गीतेंत कर्मयोगपर जें तत्त्वज्ञान सांगितलें तेंच श्रीबाबांनी प्रस्तुत भक्तियोगपर प्रत्यक्ष कृतीनें विशद केलें आहे. श्रीकृष्णाच्या अवतार श्रीबाबा व श्रीगीतेचेंच रूपांतर श्रीसाईसच्चरित कां व कसें याचें विवेचन यथासंदर्भ आपण करूंच. तसाच प्रत्यय प्रस्तुत अध्यायांत आल्यामुळें एवढी प्रस्तावना करावी लागली.

' पुंडलीकाच्या भेटीं । प्रकटला जगजेठीं ॥ ' एवढीच श्रीविठ्ठल अवताराची माहिती आपणांस उपलब्ध आहे. श्रीविठ्ठलाचा सगुणदेहधारी अवतार कोठें कसा झाला व त्यानें काय काय केलें याची सुसंगत माहिती निदान माझ्यातरी ऐकण्यावाचण्यात नाहीं. फक्त पंढरींत विठ्ठलराया प्रकटल्यापासून सामुदायिक नामभक्तिचा प्रसार झाला एवढेंच प्रत्ययास येतें. म्हणजे श्रीविठ्ठलानें भक्तियोग प्रस्थापिला. श्रीबाबांनीही तोच वाढविला. दोघेही श्रीकृष्णाचेच अवतार ! अतएव श्रीबाबा व श्रीविठ्ठल एकच होतें, तेव्हां विठ्ठल पूजनीं साईचा आदर याची उपपत्ति ही अशी लागते व गौळीबुवांच्या उक्तीनच सांगावयाची म्हणजे,

' हाच तो मूर्त पंढरीनाथ । अनाथ नाथ दयाळ ॥ ४·७८

एवढेंच प्रस्तुत अध्यायांत आपल्या उद्धारासाठीं व सगुणभक्ति–महिमा वाढविण्या साठीं अनाथ–नाथ–दयाळ असा हा साईपंढरी सगुण रूपें प्रकटला ! परंतु,

' ऐसें असतां उगीच मन्मन भटकत हें फिरतें ।
आतां विनंती हीच तुलाबा स्थीर करीं त्यातें ॥ '

४ दासगणूचे पद कडवे १३

॥ इति चतुर्थाध्याय निरीक्षणम् ॥

शिर्डी–वृत्त

माहे नोव्हेंबर सन १९३९

धर्मकृत्यें

श्री. आलसिंगाचार्य मद्रास यांचेकडून दहा रुपये अन्नदाना प्रीत्यर्थ आले त्याचे गोरगरिबास अन्नदान केलें. तसेच स्वतः श्री. आलसिंगाचार्य व श्री. एन. हणमंतराव मद्रास शिर्डी मुक्कामीं आले त्यावेळीं श्रीस उभयतानीं अभिषेक नैवेद्य ब्राह्मण सुवासिनी भोजन (पन्नासपन्नास) शिंप्याचे भोजन दिले. श्री. दादाजी गोपिनाथ जोशी दादर यानी श्रीस अभिषेक नैवेद्य ब्राह्मण व गरीबाना अन्नदान केले हस्ते श्री. नानूपूजारी याजकडून श्रीस श्री. सुंदरराव दि. नवलकर मुंबई यांचे दोन अभिषेक व सव्वाशेराचा शिराप्रसाद नैवेद्य दाखवून सर्वत्र मंडळीना वाटला. श्री. जयराम पांडुरंग चाकर यांचे-कडून श्री. रुक्मिणीबाई बाळकृष्ण माल्वणकर, कराची, यांचे करितां दोन रुपये तुपाचें दिवा लावणें प्रीत्यर्थ आले. त्याप्रमाणें दिवा लावला. श्री. टी. वरादल्र् मद्रास यांचे शिराप्रसादाकरितां दोन रुपये आले त्याप्रमाणे शिराप्रसाद करून वाटला. तसेच श्री. वसंतराव गोरक्षकर यांचा शिराप्रसाद दोनदिवस दिपवाळींत करुन सर्वांस वाटला. श्री. सौ. सिताबाई रामचंद्र खानोल्कर मु. अरनाळा यांचा श्रीस एक दुधाचा अभिषेक व एक फुलाचा हार अर्पण केला. श्री. रामचंद्र श्रीपाद कुडतरकर मुंबई यांचा श्रीस अभिषेक. श्री. गणपत महादेव नेवगी मुंबई यांचा अभिषक. श्री. प्रभाकर गोविंद प्रधान मुंबई यांचा श्रीस अभिषेक श्री. बसंतराव वैद्य अंधेरी श्रीस अभिषेक. श्री. वसंतराव गोरक्षकर सांताक्रुझ यांचा श्रीस अभिषेक. श्री. त्रिविक्रमदास कापडिया मुंबई श्रीस अभिषेक. श्री. चंद्राबाई बोरकर विलेपार्ले श्रीस अभिषेक. श्री. जिऊबाई किंवे C/o डॉ. गुणे मुं. पन्ना श्रीस अभिषेक व हार अर्पण. श्री. पांडुरंग नारायण वैद्य भुसावळ श्रीस अभिषेक. श्री. व्ही. व्यंकट नारायण मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. टी. ए. पिलाई मद्रास श्रीस

अभिषेक. श्री वि. अ. वैद्य श्रीस अभिषेक. श्री. जी. सुब्रहीम कोईमतुर श्रीस अभिषेक श्री. के. एस्. रामस्वामी मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. टी. एस्. थंडापाणी मद्रास श्रीस अभिषेक श्री. टी. सी. कृष्णस्वामी मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. चंद्रकांत बालकृष्ण मालवणकर कराची श्रीस अभिषेक. श्री. सौ. सुशिलाबाई गोविंद कुलकर्णी C/o श्री. नानासाहेब खारकर ऑ. चिटणीस (श्री. सा. सं.) ठाणें यांचें प्रकृतीस स्वास्थ्य लाभणें प्रीत्यर्थ श्रीस अकरा अभिषेक केले.

कार्यक्रम.

दिपवाळी नरकचतुर्दशी मंगलस्नान पहाटे अभिषेक वगैरे रात्रौ श्री. लक्ष्मीपूजन व दिपोत्सव.

कार्तिकी महाएकादशी पंचामृत स्नान अभिषेक. कीर्तन व पालखीची मिरवणूक.

कीर्तनें

एक आश्विन वद्य ११ स. दुसरें कार्तिक शु. ११ स. व तिसरें ता. ३०-११-३९ रोजीं श्री. रा. ब. भाऊसाहेब धुमाळ यांचे आग्रहावरून अशी संस्थान गवयांची ३ कीर्तनें झालीं.

हवापाणी

उत्तम आहे.

श्री. ना. खारकर,
ऑ. चिटणीस.

माहे डिसेंबर सन १९३९

देणग्या

श्री. माधव विष्णु सहस्त्रबुद्धे, इंजीनीयर फलटण शुगर वर्कस यांनी श्रीस तांबडा रेशमी गालीचा अर्पण केला.

श्री. व्ही. एम. मुदलीयार त्रिचनापल्ली यांनीं जांभळ्या रंगाचा रेशमी जरी किनार फुलाची नक्षी केलेला गलेफ (बायाळ) श्रीस अर्पण केला व एक जीकच्या हार अर्पण केला.

श्री. सी. व्यंकटराव नायडू नेल्लोर २॥ वार कापड वायाल अर्पण केले (रंग पिवळा)

श्री. व्ही. व्यंकट नारायण, रजिष्टर ऑफिस कमलपुरम, कडप्पा यानीं गलेप (वायाळ) रंग हिरवा किनार रंग पिवळा श्रीस अर्पण केला.

श्री. नरसिंह चेट्टी १०९ वर्दामुर्त्यपन् जी. टी. मद्रास यानीं जरी काठी बनारसी दुपेटा रेशमी श्रीस अर्पण केला.

श्री. यमाजी गंगाराम पाटील, मास्तर, इन्दोर यानीं एक सुती गलेफ रंग गुलाबी श्रीस अर्पण केला.

धर्मकृत्यें

श्री. द्वारकानाथ आणि कंपनी ५५ स्ट्रेन सुठीया मुदाली स्ट्रीट मद्रास यांनी श्रीस लघुरुद्राभिषेक केला. श्री. कुपुस्वामी मुदलीयार तहसिलदार इरोड श्रीस अभिषेक व दहा रुपयेचे गोरगरीबाना अन्नदान केले. श्री. वी. व्ही. मंजेश्वर सबजज्ज इसलामपूर श्रीस अभिषेक केला. श्री. गणपतराव नारके प्रोफेसर पुणें श्रीस अभिषेक श्रीधुनी पूजा सवादोन रुपये गरीबास वाटले व श्री. म्हाळीबाई व श्री. जमालबाई या दोघींना पातळें दिली. श्री. व्ही. एम. मुदलीयार त्रिचनापल्ली यानीं श्रीस महानैवेद्य अभिषेक लाडू प्रसाद, पांच सवाष्णींना खण नारळ एकेक रुपाया दक्षणा दिली. श्री. आर. कल्लहस्ती अय्यर, हेडक्लार्क हिंदु हायस्कूल मद्रास श्रीस अभिषेक श्री. सी. चक्रवर्ती अयंगार वकील नेलोर मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. एन. आर. सारंगपाणी मद्रास श्रीस अभिषेक श्री. एस. वेंकटाचलम् अय्यर श्रीस अभिषेक श्री. अरुमुग पिल्लाई मद्रास श्रीस अभिषेक श्री. एस. बी. केसवाईआ मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. एम. माल्लीरड्डी. वकील अनंतापूर श्रीस अभिषेक. श्री. वी. नागप्पा पोष्टमन अनंतापूर श्रीस अभिषेक. श्री. पी. व्ही. सुब्रम्हणीया मुदलीयार श्रीस अभिषेक. श्री. टी. वरथराजुलु चेट्टी मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. आर. व्ही. नाथन मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. एस. स्वामीनाथन श्रीस अभिषेक. श्री. टी. एस. नागराजराव मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. व्यंकटरामन इरोड श्रीस अभिषेक. श्री. के. आर. गुरु मंगलूर श्रीस अभिषेक. श्री. एम. ए. श्रीनिवासगन मद्रास श्रीस अभिषेक. व ब्राह्मण सुवासिनी पूजन. श्री. नागलक्ष्मी त्रिचनापल्ली श्रीस अभिषेक. श्री. मिसेस कृष्णाबाई C/o बी. ए. नारायणराव ४ अलन्वी रोड, न्यू दिल्ली यानीं ४ अभिषेक केले. श्री. वि. अ. वैद्य अंधेरी श्रीस अभिषेक. श्री. विनायक दाजी भावे पुणें श्रीस अभिषेक, नैवेद्य. श्री. साठेबंधु बुकसेलर पुणें. श्रीस अभिषेक नैवेद्य. श्री. दुर्गाबाई कानिटकर पुणें श्रीस अभिषेक नैवेद्य. श्री. वेणुताई जोशी मास्तरीणबाई अकोला श्रीस,

अभिषेक. श्री. रामचंद्र अय्या वकील बेझवाडा (मद्रास) यानीं श्रीस ४ अभिषेक केले. श्री. रा. ब. भाऊसाहेब धुमाळ नाशीक यांनी श्रीमंदीरांत श्रीसत्यनारायण पूजा कथा व ब्राम्हण भोजन मारवाडी पक्षकार यांचे नवसाप्रीत्यर्थ केले. ब्राह्मणास दक्षणा सुवासिनीस लुगडे चोळरपान दिले. ता. २४।१२।२९ श्री. नानासाहेब खारकर ऑ. चि. (श्री. सा. बा. सं.) यानीं श्रीस अभिषेक केला. रा. सा. पापय्या चेट्टी मद्रास यानीं श्रीस अभिषेक, व तुलसी विष्णुसहस्र नाम अर्चन व लाडू प्रसाद नैवेद्य केला.

उत्सव

श्री दत्तजयंती उत्सव श्री. के. नवलकर वाड्यांत झाला. श्री निंबवृक्षाखालील पादुकास अभिषेक व जन्मोत्सव कीर्तन श्री. बापाजी लक्ष्मण कुलकर्णी यानी केले. या उत्सवास श्री रा. ब. भाऊसाहेब धुमाळ नाशीक हे आले होते. दुसरे दिवशीं श्रींचे लेंडीबागेंत भंडारा भोजन गुळशिरा, कढी, वरणभातभीजीचे सुमारें तीनचारशें मंडळींना दिले. या उत्सवाचे कार्य श्री. सगुण मेरू नाईक शिर्डी येथील श्रीबाबांचे भक्त यानीं स्वतः मेहनत घेऊन उत्तम प्रकारें केले.

कीर्तनें

कार्तिक वद्य ११ श्रीज्ञानेश्वर महाराज पुण्यतिथी व मार्गशीर्ष शु॥ ११ ती कीर्तनें सं. गवयांची झाली.

नवल विशेष

या महिन्यांत नाताळचे सुट्टीमुळें मद्रासकडील पुष्कळच भक्त मंडळी शिर्डीस श्रींचे दर्शनास येऊन गेली.

श्री साईबाबांचे मद्रासचे एकनिष्ठ भक्त श्री. बी. व्ही. नरसिंहस्वामी हे शिर्डीस दोन महिने श्रींचे सेवेप्रीत्यर्थ येऊन राहिले आहेत.

हवापाणी

उत्तम आहे.

श्री. ना. खारकर
ऑ चिटणीस.

श्रीसाईबाबामहाराज

श्री. ल. दा. बा. चिंचणकर वाचनालय वृत्त.

शेरेबुक नक्कल

प्रो. नारके यांचे बरोबर श्रीसाईनाथ महाराजांची समाधी पहाण्याचा सुयोग आला. हे स्थान उत्तम व आत्मचिंतन व आत्मउद्धार करिण्याकरितां फारच उत्तम आहे. श्रीसाईनाथाचा उपदेशच असा आहे " प्रत्येक मनुष्यानें फलाची अपेक्षा न करितां राहणें हे त्याचे कर्तव्य आहे. " त्याचा येथें मला अनुभवही आला. येथील व्यवस्था फारच श्रेष्ठ आहे. लोकांची श्रद्धा इतकी आहे कीं, श्रद्धा हीन मनुष्याचे मनांत ती उत्पन्न झाल्याशिवाय राहणार नाहीं. येथें लहानच पण उपयुक्त असें वाचनालय पाहिले व त्याची व्यवस्था पाहून फार समाधान झाले व त्यांची उपयुक्तता वाढो अशीच श्रीसाई नाथाजवळ प्रार्थना करितो. ता. ७ माहे नोव्हेंबर सन १९४० इ.

आपला,

लक्ष्मण बालकृष्ण कोल्हटकर,

पत्ता :—प्रो. इलेक्ट्रिक डिपार्टमेंट, इंजिनिअरिंग कॉलेज, पुणे.

आगत्याच्या सूचना.

(१) श्री साईबाबा शिरडी संस्थान ही एक बाबांचे भक्तांची कायदेशिर प्रस्थापित अशा मंडळाच्या पूर्ण अधिकाराखाली चालविलेली संस्था आहे व तींत बाबांचें तमाम भक्तांस जात, पात, पंथ, धर्म वगैरे कोणतेही हरकती विना पूर्ण वाव आहे. करितां संस्थानास भेट देणारे मंडळींनीं व भक्तांनीं संस्थानांत वावरताना एकमेव बंधुत्वाचे नात्यानें वागले पाहिजे.

(२) दर्शनास येणारे भक्तांनीं आपली पूर्ण नांवें व पत्ते या कामावर असलेले संस्थान नोकरास मेहेरबानी करून द्यावे.

(३) समाधी मंदिरांत आगर मशिदींत पैसे वाहणे ते त्या त्या ठिकाणीं पेट्या ठेविल्या आहेत त्यांत टाकावे बाहेर टाकूं नये.

(४) संस्थानास अर्पण करणेंत येणारे जिन्नस व संस्थानचे फंडास जमाकरणे करितां देण्यांत येणाऱ्या रकमा संस्थान कारकुनाचे स्वाधीन करून त्याबाबत त्याजपासून पावत्या घेण्याचे जरूर करावें.

(५) दर्शनास येणारे भक्तांस कांहीं लिखाण करणें इष्ट वाटलेंस संस्थान कारकुनाचे जवळ अशा उपयोगा करितां असलेले पुस्तक मागुन घेऊन त्यांत ते जरूर करावें.

(६) दर्शनास येणारे भक्तांस उतरणेची सोय पाहिजे असलेस संस्थान कारकुनाजवळ चौकशी केली असतां तो त्यांस उतरणेस जागा व स्वयंपाकाची भांडी शक्य ती विनामोबदला देणेची तरतूद करील जेवणाची वगैरे इतर सर्व व्यवस्था ज्याची त्यानेंच केली पाहिजे. या बाबतींत संस्थान कारकुन योग्य ती माहिती देऊन मदत करील.

(७) दर्शनास येणारे भक्तांस संस्थानचे वहिवाटींतील कोणतेही जागेंत एक आठवड्यापेक्षां जास्त मुदत राहतां येणार नाहीं. असें राहणें असलेस संस्थान कारकुन मार्फत चिटणीसांकडे लेखी अर्ज करून परवानगी आगाऊ मिळविली पाहिजे.

(८) संस्थान केवळ धार्मिक संस्था आहे व संस्थानांत कोणा भक्तास कोणतेही धर्मकृत्य अगर उत्सव वगैरे कार्यक्रम करणे असलेस वरील प्रमाणें आगाऊ परवानगी मिळविली पाहिजे.

(९) त्याच प्रमाणें भक्तानां सेवेकरी म्हणून संस्थानांत राहणें असलेस आगाऊ परवानगी वरीलप्रमाणें मिळविली पाहिजे व अशा परवानगीचे अर्जांत आपले मूळ गाव, जातपात व ओळखीचा हवाला वगैरे स्पष्ट खुलसेवार माहिती दिली पाहिजे.

(१०) वरील सूचनांचे अमल बजावणीचे बाबतींत संस्थान कारकुन जबाबदार आहे.

श्री. ना. खारकर,

ऑ. चि.

श्रीसाईबाबा शि. संस्थान

श्रीसाइनाथ.

अनुभव

श्रीक्षेत्र शेलधीनिवासी

श्री महादु फसले यांचा

काशीयात्रेचा विलक्षण अनुभव

श्री महादु कान्हु फसले, राहणार शिरडी हे एक मराठी जातीचे बाबांचे जुने भक्त सून शिरडी संस्थानचे बाबा हयात असल्यापासून एक हलके नोकर आहेत. त्यांचा बांच्या संबंधाचा सुंदर अनुभव खाली देत आहे. हा अनुभव त्यांनी मला स्वमुखानें गितला आहे. त्यांचे बाबांवर निस्सीम प्रेम होतें व अजूनही आहे.

"अजमासें शके १८३१-३२ सालची गोष्ट. या सालीं मी अत्यंत आजारी पडलों. ळे पांढरे झाले बेशुद्ध झालों जगण्याची बिलकुल आशा राहिली नव्हती. त्या वेळीं मी रायण तेल्याचें (म्हणजे श्री द्वारकामाईस लागून असलेल्या) घरांत राहत होतों. झी म्हातारी निराश होऊन रडत बसली. रात्रीं बाबा माझ्या घरीं आले व तिला णाले "रडते कशाला? मी त्याचे जवळ आहे. तो पहाटें भाकर मागेल त्याला कर दे म्हणजे झालें." असें सांगून बाबा निघून गेले. नंतर पहाटे मी शुद्धीवर लों व भाकर मागितली. म्हातारीनें मला भाकर दिली. ती मी खाली व तेव्हांपासून रा बरें वाटूं लागले व पुढें मी लवकरच बरा झालों.

महिना दोन महिन्यानंतर एके दिवशीं मी द्वारकामाईत गेलों. तेव्हां बाबा म्हणाले आतां काशीस जा. मी म्हटलें बाबा काशीस कसा जाऊं? मजजवळ पैसा नाहीं व

मला रस्ताही माहीत नाही. बाबा चिलीम पीत होते, ते म्हणाले "येथून निघावें व **पैठणास** जावें. तेथून **जालनास** जावें तेथून **बालाजीचे देऊळगावास** जावें देऊळगांवाहून **ॐकारास** जावें. ओंकाराहून **अजमीरला** जावें व अजमीराहून **नीमच रस्ता काशीस** आहे. आपला अल्ला मालीक आहे."

त्यांच्या आज्ञेप्रमाणें मी महिन्या दोन महिन्यांनीं काशीस जाण्याकरतां निघालों. बाबांच्या पाया पडलों व काशियात्रेस जातों असें मी बाबांना सांगितलें. बाबांनीं मला आशीर्वाद देऊन खर्चाकरतां फक्त १० दहा रुपये दिले. मी बाबांच्या आज्ञे-प्रमाणें प्रथम **पैठणास** गेलों. पायीं पायींच गेलों. वाटेनें मराठ्यांचे घरीं मला भाकरी मिळे. पैसे मजजवळ फारच थोडे असल्यामुळे मी प्रवासास किंवा खाण्यास पैसा खर्च करीत नसे. अडचण आली कीं फक्त बाबांचे नांव घेई.

पैठणाहून पायींपायींच मी **जोड पाचोडें** गांवीं गेलों. त्या गांवचा नामदेव पाटील मला रस्त्यांत मारुतीचे देवळाजवळ भेटला. मी शिरडीहून निघते वेळी मला बाबांनीं त्यांची एक जुनी कफनी दिली होती. प्रवासांत मी तीच अंगांत घाली. माझी कफनी वगैरे पाहून मी कोठून आलों व मला कोणीकडे जावयाचे आहे वगैरे चौकशी नामदेव पाटलानें मजजवळ केली. मी शिरडीस साईबाबा जवळ असतो व त्यांचे आज्ञे वरून काशियात्रेस जात आहे असें मी नामदेव पाटलास सांगितलें. त्यानें मला आपले घरीं नेलें. ४-५ दिवस राहून घेतलें. मी त्याला बाबांच्या गोष्टी सांगतसे. नंतर त्यानें मला आपल्या घरचा टांगा देऊन **जालन्यापर्यंत** पोंचवून दिलें.

जालन्यापासून **बालाजीचे देऊळगांवीं** मी गेलों. पायींपायींच गेलों. शिरडीहून निघते वेळीं बाबा मला म्हणाले देऊळगांवीं आपला (बाबांचा) भाऊ आहे. मी तेथें गेल्यावर मला सत्पुरुष श्री रंगनाथ महाराज यांचें दर्शन झालें. ते म्हणाले कि मोठ्याच्या घरचा आहेस. माझें कसलें दर्शन घेतोस ? मी कांहीं देव नाहीं. मी त्यांचें दुरूनच दर्शन घेतलें. तेथें मला एका बाईनें जेऊं घातलें.

देऊळगांवाहून मी लागलीच **चिखलीस** गेलों. पायींपायींच गेलों. वाटेनें मला कोणी तरी जेवण देई. मी चिखलीच्या रस्त्यानें जात असतां माझें मागून एक अधिकारी आपल्या पट्टेवाल्यासह टांग्यांत बसून येत होते. कशावरून तें माहीत नाहीं पण मी शिरडीचा इसम म्हणून त्यांनीं मला ओळखिलें. आम्ही शिरडीस आलों होतों तेव्हां आम्ही तुला बाबाजवळ पाहिलें आहे, असें म्हणून मला आपल्या टांग्यांत घेऊन त्यांनीं आपल्या हद्दीपर्यंत नेऊन पोंचविलें.

तेथून ऑंकारेश्वर फक्त १०-१२ मैलच होतें. मी पायींपायींच तेथून **ओंकारला** **गेलों.** श्री नर्मदामाईच्या अलीकडील तीरावर श्री ममलेश्वराचें स्थान आहे व पलीकडील तीरावर श्री ओंकारेश्वराचें ज्योतिर्लिंग आहे. मी **ममलेश्वरींच** ५-६ दिवस राहिलों. मला त्या मंदिरांतून जेवणखाण मिळे. नंतर नावेंत बसून पलीकडे ओंकारला गेलों. तेथें दोन दिवस राहिलों. एका मारवाड्याचें घरीं जेवण मिळे.

ओंकारहून रेल्वेनें **रतलामला** गेलों. तेथून पायींपायीं **अजमीरला** चाललों. वाटेंत एक खूप मोठें शिंदीचें वन लागलें. भूक फार लागली. पण शिंदीचे वनांत खावयास काय मिळणार ? तेथें एक ओढा वाहत होता. मी त्या ओढ्याच्या काठीं जाऊन बसलों. बाबांचें स्मरण केलें. इतक्यांत तेथें हिरवी कफनी घातलेला, हिरवें फडकें डोक्यास बांधलेला व हिरवा मोठा बटका काखेंत घातलेला एक उंच फकीर आला. त्याचे हातांत डोक्या इतकी उंच काठी होती. तो फारसा म्हातारा नव्हता, निमगोरा होता. त्यावेळीं दिवसा १०-११ वाजण्याचा सुमार होता. तो फकीर मजजवळ आला व मला म्हणाला, " बेटा किदर चला है "

मी म्हटलें मला अजमीरला जावयाचे आहे. तो म्हणाला " अजमीरकु मत जाना उदर लोगनकु कुन्हाडसें काटते है. " मी म्हटलें मला भूक लागली आहे. इतक्यांत त्यानें आपल्या बटव्यातून बिन पाकवलेले पुष्कळसें भाजलेले काजू काढले व मला दिले व म्हणाला "बेटा ये काजू खा जाव" मी तेथेंच बसून त्याचे समक्षच खाले व पाणी प्यालो. मग त्यानें मला चिलीम पाजली. नंतर मला पुढे अजमीरला न जाऊं देतां **पुन्हा रतलाम स्टेशनवर परत** आणिलें व त्याच दिवशीं त्या फकीरानें मजकरतां भोपाळचे तिकीट काढून मला भोपाळचे गाडींत बसवून दिले. तिकीटाचे पैसे त्यानेंच खर्च केले व तो निघून गेला. जाते वेळीं फकीरानें मला सांगितलें कीं " बेटा रोज सबेरे लिंबका पत्ता खाना कुई भाकर देवे तो खाना. नहीं तो लिंबका पत्ता खाके रहना."

मी **भोपाळला** उतरलों. जवळ पैसा होता पण फारच थोडा होता.

म्हणून मी पायींपायींच **झांशीला** गेलों, तेथें फार वेळ राहिलों नाहीं.

तेथून पायींपायींच **आग्र्यास** गेलों. झांशीहून आग्र्यास जातांना वाटेंत एकादशी पडली व एक **लहानसें रेल्वे स्टेशन** लागलें. त्या स्टेशनचें नांव माझे लक्षांत नाहीं. दिवाबत्तीचे वेळीं मी त्या स्टेशनवर गेलों. तेथें फराळाचें कांहीं मिळेना. मी स्टेशनवर तसाच उपाशी निजून राहिलो. रात्रीचे १०-११ चे सुमारास भिल्लासारखा एक काळा इसम, कानांत झुमके घातलेला, लंगोटी नेसलेला व हातांत एक पोकळ वाळलेला

दुध्या भोपळा घेतलेला, मजजवळ येऊन म्हणाला "इसमे छास और सत्तुका आटा है. ये तुम लेव और पी जाव." मी विचारलें तूं कोणत्या जातीचा आहेस तें मला समजत नाहीं. म्हणून मी तें पीठ घेत नाहीं व पीत नाहीं. तो म्हणाला "इसकु गोरस बोलते है. पीनेकु कुच हरजा नहि है. पी जाव पी जाव." मला फराळाचें कांहीं मिळालें नव्हतें व दिवसभर उपासच होता. मी तें पीठ घेतलें व प्यालो. तो मनुष्य लागलाच तेथून निघून गेला. मी तो भोपळा (प्रसाद म्हणून) शिरडीपर्यंत आणला होता, पण वाटेंत कोठे तो राहून गेला तें लक्षांत नाहीं.

त्या स्टेशनपासून नंतर मी पायीं पायींच आग्र्यास गेलों. तेथें ताजमहालांत पूर्वी मला काजू देणाऱ्या फकीराची पुन्हां गाठ पडली. तो म्हणाला "बेटा तूं इधा आया क्यंव. आछा है. जाव अबी मथरा ब्रिंदाबनकु, किसीके पाली (कुणाच्या नादीं लागू नको) पडना नही." नंतर त्यानें मला मथुरेचें तिकीट काढून दिलें, गाडींत बसविलें व तो चालता झाला.

मी मथुरा स्टेशनवर उतरलो. स्टेशन बाहेर फार गर्दी झाली होती. त्यांत एक गडबड्या माणूस होता. तो सैन्य भरती करतां किंवा चहा साखरेच्या मळ्यास मजूर भरती करतां कांहीं माणसें गोळा करीत होता. तो इसम मला म्हाणाला तूं आमचे बरो बर आमचे देशाला चल. तुला शिरपाव देईन, १०० रु. देईन व खाण्यापिण्यास देईन, मी म्हटलें मी कोणाचे हातचें खात नाहीं. तो म्हणाला तूं हे पैसे घे व बाजारचें आणून खा. तो मला रोज पैसे देई व मी बाजारचें आणून खाई. या प्रमाणें मी त्याचे जवळ आठ दिवस राहिलों. मला त्या फकीरीनें सांगितल्याची आठवण पदोपदीं होई कीं "किसीके पाली पडना नहीं."

मथुरेजवळ धावजी नांवांचें गांव आहे. तेथें बळीरामदादांची मोठी मूर्ती आहे. मी मथुरेंतून ८ दिवसानंतर त्या गडबड्या मनुष्याच्या तडाख्यांतून सुटून धावजीस गेलों. तेथें एक दिवस राहिलों व दुसरे दिवसापासून पायीं पायीं चालत १०-१२ दिवसांनीं कानपूरला गेलों. वाटेंत गावांत गेलो म्हणजे भाकरी मिळे.

कानपूरला गेलों तेथें श्री गंगामाई आहे व गंगामाईवर मोठा पूल आहे. सकाळीं सुमारे ८।९ वाजता गंगेचें स्नान केलें व पुलावर बसलों. इतक्यांत तो काजू देणारा फकीर तेथें आला. मला भूक लागली होती व मजजवळ खावयास कांहीं नव्हतें. फकीर मला म्हणाला "बेटा तेरेकु भूक लगी है. मेरे पास सत्तुका आटा और गुड है. ये तूं ले और खा जा" सातूचें पीठ भाजलेलें होतें. मी ते पीठ व गूळ घेतला व खाऊन पाणी प्यालों. नंतर त्यानें मला विचारलें कीं "तूं अबी किदर जायगा"

मी म्हणालों मी लखनौला जाणार आहे. तो म्हणाला " तूं लखनौकु जायगा तो उदर एक काली पाटी (Black Board) है उदर खाना खाना, और अयोध्याकु जाना और हनमान गढीपर उतरना "

कानपुराहून मी नंतर पायीं पायींच **लखनौस** गेलो. मी अयोध्येस गेलों नाहीं. लखनौस गेल्यावर काळ्या पाटीचा तपास करतां मारवाड्याचे मंदिरांत दारावरच मोठी थोरली काळी पाटी दिसली. मी आंत गेलों. मंदिराच्या शेटजींनी माझी चवकशी करून मला जेवावयास दिलें. मला नमस्कार केला व मी न मागता मला दोन रुपये दिले. लखनौहून काशीचें तिकीट बरोबर दोनच रुपयाचें होतें. तेथून मी नंतर लागलाच **काशीस** गेलों. तेथें स्टेशनवर मला मोहन पंड्या भेटला. तो मला आपले घरीं फत्तर गल्लींत घेऊन गेला. माझी त्याची ओळख मुळींच नव्हती. मी त्याचे घरीं पांच दिवस राहिलो रोज श्रीविश्वेश्वराचें दर्शन व भागीरथी स्नान करीत असें. त्याचेच कडे जेवत असे. मी त्याला कांहीं दिलें नाहीं व त्यानें मजजवळ कांहीं मागितलेंहि नाहीं. तुमचे देशांतून काशीयात्रेस येणारीं माणसें मजकडे पाठवीत जा इतकेंच तो मला म्हणाला.

नंतर मी **प्रयागला** काशीहून बिनतिकिटानेंच आलों. कारण मजजवळ पैसाच नव्हता. प्रयागास त्रिवेणीवर गेलों. स्नान केलें व तेथें जेवणाच्या बाकासारख्या एका फळीवर बसलों. खावयास कांहीं नव्हतेंच भूकही लागली होती. इतक्यांत काजू देणार, हिरव्या कफनीवाला फकीर मला तेथे भेटला व म्हणाला " बेटा तेरेकु भूक लगी है. मेरे पास ये चीज है ये तूं खाजा " मी त्यानें दिलेला पदार्थ खाल्ला व पाणी प्यालों. नंतर तो फकीर म्हणाला " बेटा अबी घरकु जानेका है क्यव ? " मी म्हटलें होय. मला येथें आतां करमत नाहीं. त्या फकीरानें रात्री मला प्रयागहून थेट मनमाडचें तिकीट काढून दिलें. मला गाडींत बसवून दिलें व तो चालता झाला.

मी **मनमाडला** आलों व तेथून कांहीं रेल्वेनें व कांहीं पायीं असा **शिरडीस** आलों. बाबांच्या पायावर डोकें ठेवलें व काशीयात्रेची सर्व हकीगत त्यांना सांगितली. मी काशीहून गंगा आणिली होती. ती मी नेहमीं नंतर बाबांच्या स्नानाच्या व पिण्याचे पाण्यांत टाकीत असें. बाबा म्हणाले, फसल्या मी तुझ्याबरोबर राहून तुला जागजागीं संभाळींत होतों. लोक फार हरामी असतात. त्यांना कोठवर संभाळावें. आपला अल्ला मालीक आहे.

मी सुमारे २॥-३ महिन्यांनीं परत आलों. जातां येतां वाटेंत कोठेंही खाण्या-पिण्याचे किंवा निजण्याबसण्याचें हाल झाले नाहींत. कित्येक ठिकाणीं माझी भूकेची

55

OM SHRI SAINATH

Shines there the
Godavari flow,
near whose waters
in a yojan sight,
Having appeared of
His own powers,
in Shirdi Nest
ever holy & bright,

Being praised by
people come : of
sundry places
all castes & cree
Wins Sainath all
Supreme Being,
Sanctifying
the world of
Sinful greeds.

Who is a Jivanmukta?

BY SRI SWAMI SIVANANDA (SARASWATI RIKHIKESH)

A Jivanmukta is a liberated sage. He is released eve while living. He lives in the world, but he is not of the worl He always revels in the eternal bliss of the Supreme Sel He has no identification with the body and senses. Hen he has no idea of enjoyment or enjoyer when he exhausts t residue of his prarabdha. He has no idea of action or agen He roams about happily without attachment and egoism, wi a balanced mind and equal vision. His state is indescribabl He is Brahman himself.

The sage who has realised that there is no other reali in the universe than Brahman, that he is Brahman Himse and that everything is Brahman is freed from the round births and deaths. He has attained freedom, perfection ar immortality. He is a Jivanmukta i. e. one who has attain liberation while living.

Not through matted locks, not through fiery lectures a erudition, not through the exhibition of miracles, does one atta perfection or knowledge of the self. He in whom the two curren Rag, Dweshegoism, lust and anger are destroyed in toto is ever hap and he is Brahman or a liberated sage or Jivanmukta. Jivanmukta or liberated sage is absolutely free from egoism, dou fear and grief. These are the four important signs that indica that one has attained perfection.

वेळ बाबांनीं भिल्ल मारवाडी व फकीर वेषांत संभाळली व प्रवासाची सोय तांग्यांत व रेल्वेंत, नामदेव पाटील, सरकारी अधिकारी व फकीर वेषांत स्वतः करून दिली. बाबांच्या कफनीच्या कृपेमुळें मला प्रत्येक ठिकाणीं फार आदरानें वागविले जाई. बाबांची थोरवी काय सांगावी. बालाजीच्या देऊळगांवचे श्री. रंगनाथ महाराजांनीं सुद्धां बाबांच्या मोठेपणाची कीर्ति गायली. बाबा प्रत्यक्ष देव आहेत असें ध्वनित करून बाबांच्या पुढें माझी काय कथा. मी यःकश्चित मनुष्य आहे. दर्शन घेण्यास योग्य नाहीं असें भासवून आदरानें पण दुरूनच दर्शन दिलें. या प्रमाणें बाबांनीं माझी गरीबाची कठीण पण सुंदर सुलभ व अनायासानें १० दहा रुपयांत काशीयात्रा करून दिली. ज्या ज्या ठिकाणीं दगा होण्याच्या जागा होत्या त्या त्या जागीं जाण्यापासून मला परत फिरविले व लुच्चे लोकांचे नादीं लागू नये अशी शिकवण देऊन एका गडबड्या व गलेलठ्ठ बुवाच्या तडाख्यांतून फार कुशलतेनें सोडविलें. गरिबावर इतकी दया कोण करतो. बाबा खरोखरीच गरिबाचे वाली होते व अजूनही आहेत. माझा त्यांचे पायीं नमस्कार असो माझे आणखी दुसरें अनुभव मी पुढील खेपेस सांगेन."

श्रीक्षेत्र शैलधी (शिरडी)
मिती अश्विन कृ. २ रविवार
शके १८६१ दिनांक २९-१०-३९

बाबांचे बाळ.

---:•:---

Shines there the
Godavari flow,
near whose waters
in a yojan sight,
Having appeared of
His own powers,
in Shirdi Nest
ever holy & bright,

Being praised by
people come : of
sundry places
all castes & creed,
Wins Sainath all
Supreme Being,
Sanctifying
the world of
Sinful greeds.

Who is a Jivanmukta?

BY SRI SWAMI SIVANANDA (SARASWATI RIKHIKESH)

A Jivanmukta is a liberated sage. He is released even while living. He lives in the world, but he is not of the world. He always revels in the eternal bliss of the Supreme Self. He has no identification with the body and senses. Hence he has no idea of enjoyment or enjoyer when he exhausts the residue of his prarabdha. He has no idea of action or agent. He roams abont happily without attachment and egoism, with a balanced mind and equal vision. His state is indescribable. He is Brahman himself.

The sage who has realised that there is no other reality in the universe than Brahman, that he is Brahman Himself and that everything is Brahman is freed from the round of births and deaths. He has attained freedom, perfection and immortality. He is a Jivanmukta i. e. one who has attained liberation while living.

Not through matted locks, not through fiery lectures and erudition, not through the exhibition of miracles, does one attain perfection or knowledge of the self. He in whom the two currents, Rag, Dweshegoism, lust and anger are destroyed in toto is ever happy and he is Brahman or a liberated sage or Jivanmukta. A Jivanmukta or liberated sage is absolutely free from egoism, doubt, fear and grief. These are the four important signs that indicate that one has attained perfection.

For a Jivanmukta there is no distinction between a rogue and a saint, gold and stone, high and low, man and woman, man and animal, censure and praise, honour and dishonour. He beholds the one self everywhere. He sees divinity in everyone. As he is mindless, all differences and barriers have vanished for him.

For a Jivanukta who beholds the all-pervading, immortal, indivisible, self-luminous Atma everywhere, there remains nothing to be attained or known. He has attained p erfection, highest bliss and highest knowledge. The sage becomes aware that he is free. He realises that rebirth is exhausted. He realises also that he has fulfilled all his duties and that there is no further return to this world. He further realises that he has obtained everything, that all his desires are gratified, that he has nothing more to learn and that he has obtained the highest knowledge.

Raja Janaka asked a sage, " O Venerable sage: How is it you do not perform sandya at day break, mid-day and sun-set ? " The sage replied "O Rajan: The sun of knowledge, Gyana Surya is ever shining in Chidakasa of my heart. There is neither sunrise nor sunset for me. How can I perform sandya when there is neither sun-rise nor sun-set ? Further my old grand mother Maya is dead-" Raja Janaka bowed his head before the sage and silently left the place. He came to understand that the sage was a real Jivanmukta, established in Brahmic Consciousness.

What a great wonder ? What meritorious actions did these Jivanmuktas do ? They have become liberated sages while living. Through their sat-sankalpas they work wonders. They are Gods on earth. How peaceful they are ! They always possess unruffled minds. Wherever they go, they, influence people. They do not speak and yet teach the aspirants through their silence. Adorations to such exalted beings !

A Jivanmukta is a great spiritual hero. He is an enlightened sage who has knowledge of the Self. He is pre-eminent amongst men. He is the conquerer of the mind. He is absolutely free

from desires, craving, fear, delusion, pride, egoism etc. He is a power house of spiritual energy. He radiates his spiritual currents to the different corners of the world. Sit before him. Your doubts will be cleared by themselves. You will feel a peculiar thrill of joy and peace in his presence.

A Jivanmukta is an ocean of mercy. He tries his level best to rescue the worldly minded who are deeply immersed in the mire of misery. He guides the aspirants in the attainment of Brahma-jnana which leads to perfect freedom. His very presence is thrilling and inspiring. He guides the students by his mere silence just as the silent Dhakshinamurthy guided the four naishtik Brahmacharis, Sanak, Sanandhan, Sanatsujat and Sanat-Kumara in days of yore.

The way of living in Jivanmuktas or sages differs. One sage lives in a princely style. Bhagirata lived this kind of life. Another sage lives in a beggarly manner. One sage is always in a meditative mood. He never works. He never talks. He lives always in seclusion. Jada Bharata lived this kind of life. Another sage lives in a busy crowded city. He plunges himself in service. He talks with the people. He delivers lectures, holds religious classes writes books etc. Sri Sankara led this kind of life. This is due to prarabdha. Every sage has his own prarabdha. If all sages have the same kind of living and the same kind of prarabdha this world will be like a prison. Variety in manifestation is the nature of Prakriti.

If the Vasanas and attachment to the objects of the world vanish entirely and if one is in that immovable state he has become a Jivanmukta. He abides in his own Self. He rests in the non-dual Supreme seat. The gyana vision arises in him. The light of Wisdom will shine unobscured like the Sun in the absence of clouds. He is never attracted to any worldly objects. He is absolutely free from delusion and sorrow. He actually feels that the Self alone pervades and permeates everywhere in this world. He shines with Brahmic effulgence. He possesses equal vision and a balanced

mind. He is free from longing for sensual objects because the mind will always be made cool with Brahmic Bliss. He is bathed in the cool ambrosial nectar that dribbles from a contented and quiescent mind.

There at the summit of the hill of Eternal bliss, you can see now the Jivanmukta or full-blown Yogi. He has climbed the stupendous heights through intense and constant struggle. He did severe, rigorous spiritual sadhana. He did profound nidhidhyasan (meditation). He spent sleepless nights kept long vigils. He gradually ascended the heights, step by step. He took rest in several halting stages. He persevered with patience and diligence. He surmounted many obstacles. He conquered despair, gloom and depression. He is a beacon light to the world now. Remember that he was also rotting in those days in the quagmire of samsara like yourself. You can also ascend to that summit if only you will.

OM SANTI SANTI SANTI.

Culture and Transmission

BY

Rao Sahib S. R. Rangnathan, M. A., L. T., F. L. A., Librarian, Madras University Library & Secretary, Madras Library Association.

Introduction

A call from the benign B. V. Narasihaswamy cannot be met by a refusal. Till now the call was only to receive the message of Sri Sai Baba and it was done without any hesitation. For to receive it is to be happy. The qualification needed to respond to such a call was, as far as one could see, mostly a preparedness to practice external passivity but active receptivity i. e. tun-

ing to throw oneself open to the influence that got itself transmitted with the words of Sri Narasimhaswami himsef, spoken and written.

Intuition and intellect

But his present call is an embarassing one. For it is for an external action of the verbal variety suited to the pages of **Shri Sai Lila.** A perusal of its issues shows how intimate and explicit should be one's experience of Sri Sai Baba to enable one to contribute to it. A clear flow of intuition is necessary; a peculiar type of sensitisation and awareness is necessary; and a profound, concrete, personal experience is necessary. All this can happen only if the Baba himself or a similar cosmic personality saturates one's life with his presence in a manifest manner. But he appears to withhold himself from doing so in the case of one sequestered in the back waters of intellectual activity with hardly any float in the ocean of intuition. Still as the call has come I have to embolden myself to smear the spiritual pages of **Shri Sai Lila** with such stuff as intellect can put together until he would open up the way to intuition and thus render some thing more worthy possible.

Choice of Subject

The subject that I propose to pursue by small stages in these columns is "Culture and its transmission". For I hold that an incessant task which engages Sri Sai Baba is the transmission of culture of the finest variety possible. Many seers are engaged in that task and only seers can succeed in it. This business of transmitting culture can be of various orders of difficulty; it can be achieved by various means; and, it may take various forms of manifestation.

Definition of Culture

But what is culture ? It is the quality of the methods of pursuit of happiness. Happiness is the ultimate sought by every-

body. It is pursned by ever so many methods. Various are the qualities that may characterise the methods of pursuit of happiness. Hence there can be culture of ever so many varieties. The success of the pursuit **i. e.** the extent and the stability of the realisation of hapiness and its duration will depend on the quality of the method adopted, **i. e.** upon the class of culture. An objective of realised souls like Sri Sai Baba **i. e.** of personalities that have attained a permanent realistation of happiness is to render realisation of enduring happines a possibility for every body. They will not rest on their oars until it becomes a certainty. In this sense souls like Sri Sai Baba are media for the transmission of culture.

For there is the Lord's command:

" As intensely as the unrealised busy themselves, lured by the selfish fruits of action,

the realised one should strive, not of course, for selfish ends but actuated by the desire to benefit the world."

सक्ताः कर्मण्यविद्वांसो यथाकुर्वन्ति भारत ।
कुर्याद्विद्वांस्तथासक्त-: चिकीर्षुर्लोकसंग्रहम् ॥

TWO TYPES

Transmission of culture is dynamic. For purposes of examination it may be resolved into two components; a vertical and a horizontal one. These directinal epithets are figurative and are with reference to time. In the terminology of Cartesian coordinates, we shall regard time as a vertical axis. Then there is the transmission of culture in the direction of this axis i. e. from generation to generation. There is also a component of transmission at right angles to the time axis **i. e.** spread of culture among those living at one time. This we call the horizontal component.

Vertical Component

The vertical component of cultural transmission is endless. It is **anadi**; its beginning is untraceable. It is **ananta**; its end is never

ı sight. It is nitya; it is eternal. It runs along an hierarchy of ersons who seem to recognise one another. It often happens that ıey are outside the comprehension of those outside the hierarchy. 'he force of transmission along this hierarchy appears to gain in ıomentum as it flows. It seems to be characterised by features uch as are described as emergent evolution by Lloyd Morgan and reative evolution by Henri Bergson. Recorded sayings of Sri Sai Baba would make one infer that souls, engaged in this vertical trans-ıission of culture, get embodied at will, recongnise one another ven while embodied, remember their past embodiments and foresee ıe future ones.

Horizontal Components

The horizontal component of cultural transmission is finite hen compared to the vertical one. When one component is in-nite and the other finite, the resultant is along the infinite. That ; why the infinite component persists in race memory and the finite orizontal component i. e. the day to day occurrences in the world ıde gradually into oblivion. The lines of horizontal transmission f culture end in several ordinary individuals. While approaching uch dead ends, they thin out in intensity. The persons through hom the horizontal components run prior to reaching the dead ends re centres of varying influence. They are charged with capacity) transmit culture. They are influential. They are the cultural elebrities of the day. As we probe along the lines of horizontal 'ansmission further and further away from the dead ends, we come cross persons of greater and greater influence. We ultimately each persons who are at the points of their junction with the ver-cal line of the infinite vertical component which from the other ıds of the horizontal lines of transmission.

Souls at Junctions

It is only the realised souls who get stationed at such junction oints that are recognised at least partially by the unrealised. The thers go unnoticed. According to an Indian tradition that perssits,

there are many unnoticed members of the vertical line of descent. The regions of the Himalayas above the snow line, unpenetrated by the man of the world, are believed to be their favourite abode. Occasionally we come across friends who have been privileged to walk into those regions and to contact some of them. Their experiences appear to be wierd to the inexperienced. Either scepticism sets in and makes some opaque to all influences or credulousness creeps in and disables some from distinguishing the genuine from the fraud. However this dilemma gets resolved to an apprciable extent in regard to the realised souls functioning at the junction of the infinite vertical and the finate horizontal components. Sri Sai Baba is one such benevolent soul.

Cultural Fountain Heads

The view of Sri Sai Baba that was reached so fat is that of one stationed at a junction of the infinite component of cultural transmission which runs through all time and one of the finite components of purely contemporary existence. A variation of the picture may be tried. We shall change over from the mechanical to the hydromechanical terminology.

The Main Current of Culture

The transmission of culture is like a hydromechanical flow along an infinite strip. The main current is along the strip. Its primary source is lost in infinity. It appears to get reinforced by springs all along the strip. But in reality the springs themselves draw only from the primary source. The main current is unfathomable, perennial, frictionless, majestic, invisibly transparent and awe-inspiring if ever sighted.

The Distributing Channels

All along its unending course, the main stream of culture is tapped for service. All the channels of distribution seen anywhere and at any time have their sources in this main stream.

The channels lose in depth as they proceed further and further ntil they degenerate into mere surface films by the time they reach ıe professional preachers particularly those maintaioned by ıe State.

The channels get dried up, some periodically and some for ever. Iow many are the vanished religions affording fields for antiquarian ›search! And how many are the religions that get dormant for a ·hile and get revivified when the sluices are opened. It is a realisaon of a posibility of the sluices being opened at one time or other ıat make some protest against the short sighted conversion of the ıried up beds of distribution channels into building sites and the ıvaricious erection thereon of factories of mammon. That is a neaning of Bossuet's assertion that religion whether true or false is ›ssential and that a false religion is better than none.

The beds of the channels are so full of refuse, especially further lown, that they get dissolved and suspended in a way that they nake the current progressively viscous. The viscosity sometimes increases so much that there is no more flow and rigidity sets in. Then they go by the name of orthodoxy, formal rituals and lifeless petrified religions.

It is no wonder that such channels of culture have no trace of the majesty of their sources. It is understandable that such pigmy conduits form objects of study in the hands of anthropologists and ethnologists.

Further the suspended impurities which the tiny channels collect so increase in quantity sometimes that the stream progressively loses its transparency. It becomes more and more opaque. It becomes unfit to receive light any further, even in a refracted condition. How many are the civilisations that get chocked up with opinions, fashions, fancies, myths and superstitions and get shut out from light of any kind?.

Is it any wonder that such channels become playing fields for persons who are but children when measured by the standard of

intuition? They spread out the net of intellect all across such distributory channels, as there is no element of awe to keep them out or to make their approach reverential.

The world depends, for its success in its pursuit of happiness, on realised souls like Sri Sai Baba placing themselves at the different anicuts and opening the sluice with benevolence at the times and to the extent warranted by the state of the respective channels of distribution and the yearning of the consumers that are scattered down its course. They are at the cultural fountain-heads.

Witness the effect of **munipungava** (foremost seer) Narada releasing one such fountain head. It has created an eternal channel of distribution. Here is the ecstatic description by Valmiki, the one who first tasted its pristine gush.

"Look Bharadvaja! How faultless is this water!
It is as pleasant and as clear as the soul of the realised."

अकर्दममिदं तीर्थं भरद्वाज निशामय ।
रमणीयं प्रसन्नाम्बु सन्मनुष्यमनो यथा ॥

"EGO"

By Adi K. Irani, AHMEDNAGAR.

To pull together varied elements of nature, to attract all those ingredients of matter that are helpful to assimilate and to consolidate them and out of the acquisition to create a thing displayed as individuality is ego. Ego is as fictitious or elusive in the intelligent as it is in an idiot. Subtle as the fragrance of flowers, constant as the rotation of the earth, and sure as sunrise, working and maintaining its presence, is the unseen force of ego. It permeates the universe and keeps the law of variation and distinction active. Every object tries to maintain its individuality. Where

he effort is conscious (among men) we call it anthropomorphic where it is natural, it belongs to the animal world; and where it is nsentient, it is termed gravitation. Ego is a quality that a human njoys, a brute protects and a lump of clay has imposed upon it by ature. *Its assertion in form or colour, or personality is dependent n the intervening space between two objects that lends them a egative background for a positive relief.* Its existence is justified n protecting and maintaining individuality against the drawing of he self in a sea of universality.

Universal understanding is the ideal of man, which consciously r unconsciously every individual tries to attain. The law holds good as much firmly in the material domain as in the spiritual, and n both cases the medium of understanding is the particular mind of person. As opposed to the oceanic nature of universal knowledge, tands the inadequacy of the limited capacity of the individual mind.

Just as a brute identifies himself with his bodv and looks upon it as his self, a human feels himself one with his mind and body and cognizes their inter–action upon each other as his own self. Whether the perception of his self is true or erroneous, there is no gain saying the fact that an ego is created. It is responsible for all the mental and physicial activities of man. All the creative genius, all the ambition, and love is actuated by this fundamental instinct, of ego which is the ever-asserted presence of 'I' as represented by the body and mind.

In and through our physio-mental relations, we live, think and work, become happy or miserable, elated or disappointed. If the one suffers, the other reflects the sufferings, and there is such a commingling of understanding of the two that the egoistic distinction of both is hardly maintained.

The primary step for establishing an ultimately true ego is the severance of the body-ego from the mind. The boby is our

self no more than a coat on our person, and the mind is our self no more than a shirt nearer to ourselves than the coat (body). By looking upon body and mind as the two seperable units of our self we learn to distinguish their joys and sufferings and by comprehending their inter-action upon each other we are able to locate the cause of our dual effect.

By frequent reflection on the independent existence of the body from the mind, an understanding dawns on us. It convinces us of the predominence of mind over the body and we conclude that it is the mind that suffers every agony that it cannot overcome and that the body is the medium through which the mind experiences that gross world and its activities.

Mind behind the body is the guide of the body. So by holding on the mental-ego without losing awareness of their severed existence, we can excercise quiet submission of the body by controlling the mind. The body loses its individuality in favour of the mind. The mind-ego has similarly to be incorporated in the real Self by surrendering its independence to the Soul.

All activities of the mind to controll and free itself from excessess of joys and sorrows of the world, and even its turn to spiritual pursuits do not diminish the mental-ego. All these affirm it and bind down an individual to a rigid sense of self-assertion, making him immobile for an universal understandg, through the knowledge of the Self.

Having realized the futility of all mental excercises in diminishing the mind-ego we learn that it defeats its on end. How can we subjugate the mind and rid it of its boisterous activities the least of which blots out all its implied identity with the real Self? How can we destroy the curtain that holds us from our true self? These are questions for the spiritual surgeon alone Can any one perform this surgery? I know of one who does it. Is this Master of surgery unimaginably efficient? He does no surgery; nor does he put us to tortures of a knife. He burns the curtain of ignorance by the radiance of his Love and transplants a visioning lens that maintains one in infinite identity with the Real Self, in and beyond the world, equally firm.

Hints to Correspondents

Letters are received by the Samsthan requesting that certain ceremony be performed at the Sai Shrine at Shirdi. But several of them are written in the Madras Vernacular. Wherever possible, English should be used in the correspondence. Addresses given should also be legible and full. Where it is requested that things should be sent, the letter should state whether Railway parcel is preferable and in that case state to which railway station the parcel should be sent. Requests are made that udhi and Tirtham or Abhisheka water should be sent by V. P. P. or "to pay". The railway and (probably P. O.) does not accept such articles to be sent "to pay" or by (V. P. P.). Freight on such parcels have to be paid for before they can be accepted by the or by Rail. Some foreign post places, parcels accept only *registered* post and parcels. In such cases, the sender must advance registration charges also.

When Abhisheka or Archana is to be performed, the writer must give; whenever possible, (1) the name, the gotra, the janma nakshatra in which and the purpose(sankalpa)for which it is to be perfsrmed. In the case of Archana, the sort of Naivedy (e.g. ladu Burfi, Halva, Chiroti or Kaja) that is to be performed; the quantity to be despatched to the sender and distributed at the shrine and the scale of Dakshinas for these who recite the Mantras e. g. Vishnu Sahasranama, Baba's Ashtakan, Lakshmi Ashtakan, Panchasukta, Rudra, Maha Narayana Upanishad, Surya, Atharva Upnishad &c. may also be stated. Usualy Re. 1 Dakshina offered to Baba and dropped into Baba's bore at the Archana and annas four, eight or twelve are given to the Mantrakshatas according to the number of persons engaged. Four annas per head may be taken as the minium. As Baba declared himself to be Maha Laxmi and Laxmi Narayan, the above and other Archanas are being done for the benefit of the devotees that ask for the same.

24

Death on Ekadasi.

To,

The Ediror,

SHRI SAILEELA MASIK.

Sir,

WILL you or any of your readers kindly inform me and the public through this S. L. Masik or you, whether there is any **express** authority in the Vedas, Upanishadas, the two Ittihasas, or the 18 Puranas, for the statement, that death of a person on Ekadasi, is by itself sufficient to take his soul to Heaven (Swarga) or to Liberation (Mukti).?

OF course, arguments for or against the position deducible from B. Gita VIII 5.6. &c. can be adduced. But is there express authority on this subject? Please quote chapter and verse, if possible.

B. V. N. Swami.

" Sevashram ", Annavaram, via Tuni, East Godavari. S. India. No sum can be too large or too small, according to your resources; and as God has prospered you, *give for LOVE'S sake;* and your gift will be its own reward.

Our Home is open to the Crippled, and Disabled irrespective of creed, caste or colour and there will be *no proslytism*, for there is only one religion—the religion of LOVE, for GOD is LOVE.

Yours Sincerely,

In the One life

ARTHUR E. MASSEY.

Annavaram, E. Godavery Dt.

Impressions

I sat in a place of beauty rare,
And the sun flamed high in an azure sky,
Beauty and laughter and joy were there,
And all were happy save I,
For my soul was shrouded in blackest gloom,
And storms of rage in my breast ran wild,
But they fled like dust 'fore a sweeper's broom,
As I heard *the care-free laugh of a child.*

I stroll'd through the streets of a city fine,
And my heart was light and my face was bright,
And the night-air tasted like grand old wine.
And the starry sky was a glorious sight.
But the night seem'd black as the pit of hell,
The stars and the city seem'd all defiled,
And the ache of my heart no words can tell
As I heard *the sob of a homeless child.*

A. E. MASSEY.

26

The Cripples' Appeal

Pray help to train this crippled form of mine,
And mould it to express the Will Divine
From day, to day, *sans* murmur or repine.
Imprison'd as I am, still life to me is sweet,
I love the sun, the flowers, the deep-blue sky,
And children like myself in work and play to meet,
And when the darkness falls—in peaceful sleep to lie.

❖ ❖ ❖ ❖

" Human excrescences " we're sometimes styled !
" The flotsam and jetsam " of a heedless world !
By no such epithets shall we be riled,
For e'en to-day there are good souls who own
They live and strive to do God's will alone,
These give not their charity as " doles "—
They give their *all*, and LOVE enthrone,
Because to them *all life is* ONE.

❖ ❖ ❖ ❖

" Better than learning is a loving heart,"
In these words Buddha taught " the better part,"
And to bring succour to one needy child
Is more than gain from out the prosperous mart,
Or wealth by unclean greed defiled.

ARTHUR E. MASSEY.

SHIRDI NOTES.

★
★★

Opinions of the Visitors to the Shrine of Shree Saibaba, Shirdi, as copied from the Library Register. (From 1-10-39 to 30-11-39).

—:0:—

I heard about Shri Saibaba only about twenty days ago, when I attended a lecture delivered by Mr. B. V. Swami on Him in my native place. The lives of Saints & great men always intrest me and I soon read all available literature about Shri Saibaba & His greatness. His deeds & His religious creed attracted me. I began to meditate on Him for about a week & wanted to see if it can have any effect on me immediately. As a result, I felt irresistably drawn to visit Shirdi & see His Samadhi, etc. Though belonging to a place hundreds of miles off, my attraction became uncontrollable & I came here yesterday. There is much peace & calmness in the atmosphere both at Samadhi Mandir & Dwarkamaiji. The picture of Balaji at Dwarkamai is very life-like, resembling Shri Ramkrishna Paramahansa's. But I came to this place with two specific wants & sought Baba's Grace for them. I have not got any answer for them yet. I hope to get soon & if I do get I will have nothing to doubt the living of the Spirit of Shri Saibaba here, though it is over 20 years since he passed away. I leave this place with hope.

Nellore. Dated 6-10-39 (Sd.) **R. Ramchandra Rao.**

\+ + + +

I have no known words to describe what I feel and find in this Holy soil of Shirdi of Shri Saibaba, but as the proverb goes "Supression of Truth is the suggestion of falsehood" and hence my religio-moral duty demands me to my a few words in the interest of those who are really in search or quest for their spiritual

evolution. Neither space nor time could permit me to write here on this page all my impressions and expressions of what I feel in the heart of my heart, but I request all my co-devotees of Shri Saibaba to refer to the future editions of 'Shri Sai Lila' Magazine, wherein I desire to publish my Spiritual Experiences of 'Shri Saibaba. To be brief, this holy place of Baba's Samadhi & Dwarkamai in particular, are the places, where, I say with all my belief & personal knowledge, people of any type of hard material will be moulded to any shape & go a new man to the surprise of those who have found him otherwise. Regarding the ceremonies observed in the puja of Shri Saibaba, they are in themselves of completely cosmopolitan outlook, which testimony speaks for itself. As regards the pujari, Mr. Vithalrao & others, whose names I do not know I regret, are the people whose very kind nature towards visitors, is an added quality to the holy shrine of Shri Saibaba. I have volumes to say, but I leave every visitor to judge for himself.

Dated 4-10-39. (Sd.) **Dr. K. R. Thakar.**
Bombay.

\+ + + +

We were happy to spend a couple of days here. The surroundings are good. The Samadhi Mandir & Dwarkamai are fine & the Pujas are done in a very religious manner at the appointed time. The members of the staff, especially Mr. Vithalrao and Nanu Bhatacharyaji looked after our comforts very nicely, whom we thank very heartily.

Dated 15-11-39 (Sd.) **M. Alsinga Chari**, Madras.
,, **N. Hanmant Rao**, Kannore.

\+ + + +

I have seen the Shrine of Saibaba & I was very very impressed Everything is well kept and one feels peace immediately upon entering. Should like to come again for some time.

Poona (Sd.) **Mrs. M. Gadgil,**
20 11-39. ,, **Shantabai Mehendale.**

Prof. NARKE AT MADRAS.

★

In connection with Prof. Narke's visit to Madras, a pleasant function was held on Sunday the 14th January 1940 at 4 p. m. on the invitatation of Rao Sahib B. Papaiya Chetty at his residence. Though the invitations issued were few, about a hundred Sai Bhaktas gathered, almost all of whom were highly cultured people. Among those present were—

Messrs. S. R. Rangnathan, M.A., (Rao Bahadur),
B. N. Vishwanathan, M. A., B. L.,
P. A. Aiyannah Chetty,
Manohar B. Mankar, B. A.,
M. O. Alasingra Chari, B. Sc., B. L.,
S. Narasimhan, M. A.,
Natha Namberumal Chetty,
Mrs. R. Subbamma, B. A., L. T.,
Dr. P. Krishnarao, B. A., B. L.,
Kota Anandhakrishna Chetty,
S. S. Ramchandra Iyer, B. A., B. L.,
M. R. Sampathkumaran, M. A.,
M. T. Narasimha Iyengar, B. A.,
M. A. J. Thirumalachari, L. E. E.,
R. Vanchinatha Iyer,
T. R. Kuppuswami Iyer, B. A.,
Rao Saheb N. Seshagiri Rao Naidu (Retd. Dy. Collector),
Dr. M. Sadasiva Rao Naidu, L. R. C. P. & S.

and a number of other ladies and gentlemen.

The meeting commenced actually at 4 p. m. and continued until about 7 O'clock. Prof. Narke gave his impressions of the Great Sri Sai and explained at length the powerful influence exerted by him on the moral and spiritual side of Bakthas. A number of parables were mentioned to illustrate the several points raised for

explanation. A few questions were also asked and answered to satisfaction. During the whole conversation, the Learned Professor exhibited his masterly grasp of the subject, dealing in scientific manner with the practical side of human life.

Tributes were also paid to the invaluable work done in South India by Sjt. B. V. Narasimhaswami to whom this part of the country owes its knowledge of Sri Sai Baba. (Prof. Narke even remarked that none until now has done such wonderful propaganda as Swami did with regard to Sri Sai).

With a vote of thanks by Rao Bahadur S. R. Ranganatham the meeting terminated at 7 O'clock. The audience during the whole period listened with rapt attention.

Harathi songs at the close were sung by Prof. Narke and Mr. Manohar B. Mankar in Maharashtra and Miss Syamala in Telugu.

Sri Subbanacharya, Bagavathar of Rajampet entertained the audience with a few songs from his newly composed Sai Kathamrita Kirtan

Sai Literature.

Readers will be glad to learn that Introduction to Sai Baba, B. V. N. Swami, which is already issued in English, Tamil, Malayalam and Canarese, is being printed in Telugu and Urdu; and that a lady at Vizagpatam is rendering it into Bengali. There is great need for its being translated into Mahrathi, Gujerathi and Hindi. As there is no copyright in the book, any one can translate and publish his translation or send us his or her translation for publication by the Sansthan. Funds have to be found for this work. Is it too much to hope that ardent devotee, will send their usual donation to the Sansthan earmarked " for publication of literature ". Now several small donation are sent to the chief clerk, or Secretary &c. "to be spent as you please for Baba". But these are powerless by themselves to use such contributions for anything except "current expenditure". Devotees may therefore note in their coupons, if they please, that the money may be spent for publication of Sai Literature or Translation. In any case, these trifling do not suffice. Special donations to help this work are therefore invited.

B. V. N. S.

Other expected publications.

SAINATHA MANAS POOJA (in Sanskrit Verses)

SAINATHA POOJA VIDHI (Sanskrit)

SAINATHA POOJA VIDHI (Tamil) are under print in the Sastra Sanjivani Press, 259 Mint Street, Madras.

SAILILA

As this journal has just now entered on a new place of life in bilingual form, making a wider and deeper appeal than before, its

front page (on the cover) should not merely contain the words "Devoted to the spread of the life principles of Sai Baba viz. Truth, or (Reality), Love (that is limitless), Hope (that never dies) and Bliss perpectual–forming a link between all religions especially Islam and Hinduism" or some shorter or modified form of these, but should also convey these ideas artificially. Devotees are invited to send their drawings to carry out this idea.

× × × ×

On 18-2-1940, devotees of Sai Baba at Kurnod (Madras Presy.) met and resolved to form a Kurnod Sai Mandali.

They were given a land for building, the premises for the Mandali, by the zeal and liberality of Mr. Hanumanta Rao, lubricating oil agent, Kurnod. They have resolved to affiliate themselves to the Shirdi Sai Samsthan and are subscribing for the Sai Lila Masik. They have raised funds for helping the printing in Urdu of the introduction to Sai Baba.

35

ACKNOWLEDGEMENTS
AND
REVIEWS.

We have received the following books and journals.

BOOKS.

. **Bhagavad Gita**–(Telugu script.)

2. **Upnishadas**–(Telugu script.) Isa, Kena and five others.

3. " "

The above include translations and notes in Telugu.

4. **Sai Lila**–(Telugu) being an account of the experiences of devotees in the Maharashtra, with Sai Baba extracted from the statements given by them before B. V. N. Swami.

All the above are written and published by Rao Saheb B. Papiah Chetty, Secretary, Madras Sai Mandali, 55 Strotten Muthia Mudali Street, Madras. Price respectively annas.

5. **Sai Stava**–being Telugu verses on Sai Baba by Satavadanam Doma Venkatsami Gupta. Price 2 ans. Available as above

6. **Yoga Sadhana**–Sri Rama Jayam–Sri Aurobinds Jayam and published by Kulapati P. A. Subramania Iyer, 84, Big Street, Triplicane, Madras.

7. **Home of Peace for Crippled and Disable Children**–Set of papers relating to the–at A. Annavaram, via Tuni, E. Godavari, S. India.

The first three books furnish for the Telugu readers, a cheap and easy means of getting acquainted with India's sacred classes. The fifth will fill the Telugu readers with deep devotion to Sai and thus benefit him alike in temporal and spiritual matters.

B. V. N.

The Sixth–As war conditions have reduced the resources of the Home, benevolent people may kindly send what they like to the House at Sunavaram (East Godavari Dt.) M. S. M. Rly. "This is just what Baba would say is serving Him, for He is in the criple as in other creatures."

JOURNALS.

1. **Theosophy in India**–(Convention Number) Dec. 1939. Published by Theosophical Head Quarters at Benares.
2. **The Theosophist**–For January & February 1940. Adyar (Madras.)
3. **Kalpaka**–For 1939–1940.
4. **Vision**–For 1939–1940 January and February. By Anandasram Kanchangad, S. I. R.
5. **Kashmir Times**–3rd February to 2nd March 1940 (Srinagar.)
6. **Kalyan-Kalpataru**, Gorakhpur–for Jany. Fbry. and March 1940.

★

EXPERIENCES.

Elgin Road P. O.,
Calcutta, 29-12-1939.

"A" attach here a few sheets giving a brief account of the experiences of my family in regard to Shri Sai Baba for insertion in the next convinient issue of the Sai Leela Magazine.

Yours faithfully,
'A' C/o, Editor.

For some time, ever since I read Narsimhswami's and Pradhan's books on Sai Baba, I have been desirous of relating to the readers of this magazine, the experiences of my family of the great Saint of Shirdi. It was only today that by the chit system I obtained Baba's permission to have them recorded here. My sole object in doing this is to enable other devotees of Baba to share my faith in him and to have the firm conviction that once a devotee touches his feet, Baba never forgets him. For obvious reasons, however, I do not wish to give out my name at present and reserve this for a future opportunity.

In 1916 an elder brother of mine fell into the hands of Christian missionaries and the consequences thereof may be more easily imagined than described. The pity of it was that this brother was very religious and it was evident he had fallen into wrong hands. This was a great shock to my father who had built all his hopes on that son and the natural reaction was a craving for spiritual comfort. The need of it was felt more as increasing financial and domestic difficulties made the burden heavier. It was thus he came in contact with the late Hari Sitaram Dixit and through him with Shri Sai Baba. Baba at once came to his rescue. A husband now a well-known doctor in Bombay was found for my grown up younger sister and at the marriage Dixit was specially sent down from Shirdi by Baba as his representative, and a small photo of himself was presented by Baba to the bride. My father in his extreme faith wanted every one of his family to get his Guru's blessings and so all of us by turn went to Shirdi, including the brother who was converted to Christianity. A younger brother also who had a major operation in his left leg was partially cured through Baba's grace

and, although part of his complaint still persists, today he has a decent job and, what is strange to say, has taken up the responsibilities of the family.

Early in 1918 the brother who had turned Christian died a premature death, writing a letter to my father before the end, begging for his forgiveness. My father was so affected by the death of this favourite child of his that again he turned to Baba for comfort. And for a whole week after we received the sad news Baba in the form of a Mohammedan **Harlakhi** (Faquir) came to our place every morning and spoke something to my father which gave him imenense spiritual satisfaction. In fact, he was being prepared for his own and which took place a month before Baba's Mahasamadhi. Baba appeared to him at his death-bed and him the final consolation he needed so much.

And now came for us, the mother and two sons, a series of misfortunes and a dark period during which, however, mysteriously Baba constantly gave us his protection. Looking back over that period I wonder how we could ever have got without Baba's unseen aid and help at every time, and often through unknown sources.

In April 1918 I had the good fortune of falling at Baba's feet in the Masjid at Shirdi and although I was only seventeen at that time, I was felt such devotion in his presence that it is almost impossible to describe exactly my feelings. Suffice it to say that visit left a life-long impression on me.

From 1918 to 1924 Baba saw to it that we were never without some spiritual guide and so it was that we frequently were at Siddharood Swami's Math in Hubli. Whenever I touched his feet I sensed Baba in him and actually always addressed and prayed to him as Sai Baba and in Mahratti and not Kanarese, his ordinary language.

In 1921 I had a serious mental illness when my life was despaired of and suddenly an educated Yogi, M. A., turned up at the small town I was staying, gave me an ordinary amulet and

immediately cured me. My mother told me that this man must have been Baba's agent for he disappeared as mysteriously as he had come.

In 1926 with Siddharood's blessing or rather Baba's blessing as I would prefer to call it I secured my present excellent job in Calcutta. A few years later my younger brother also secured desent employment in Bombay.

And now having given as enough for a living Baba started the preparation of his spiritual career for me.

In 1936 my mother who was at Upasanni Baba's Ashram at Sakori sent for me. I took his darshan and so, after a lapse of 18 years, re-visited Shirdi. I reached the old spot in the Masjid alone and fill weeping at Baba's feet, praying to him for future guidance and yet more faith in him.

In 1937 my mother lay seireusly ill at sakori and all her family gathered round her for what we considered was the end. At that time Sakori Maharaj gave her a discourse on her Bhakti and actually said " I have seen many devotees cane here but have yet to see another like you." He blessed us all and strength to say, my mother whom we carried all the way to Bombay in a most dangerous condition, recovered miraculously she herself says that this is due to Baba's grace.

From 1937 onwards I decided that I must sense Baba more intimately and so I earnestly prayed to him for light and guidance. And this did come. Without being able to read books other than in English, I was led into buying the works of Swami Vivekananda; a Madrassi monk in the Advaita Ashram here actually pointed out to me what books. I should purchase. I went through those Prevently, particularly the celebrated lectures on. " My Master". "Pavhari Baba of Ghazipur" and "Dnyan Yoga". I then resolved I must know something more of my one Guru. I wrote to Mr. Kharkar for a copy of B. V. N. Swami's book on Sai Baba. In all this I could see the hand of Baba guiding me.

From Rao Bahadur Pradhan's book I learnt that all the books I had already selected were those recommended by Mr. Turkhud in his "Appeal to the Western Tourist."

In recent week, at home and in the office, at all times and at all hours, I have been experienciong in an ever-increasing degree Baba's constant care and solicitude for me. I am actually, as it were shown daily what passages from the various religious books I should read and hav. I should ponder over them.

I feel very much indebted to B. V. N. Swami's excllent books and I almost daily go over Prof. Narke's experiences which he has with such faith, EVUSAGE and devotion reated in this book.

I earnestly pray that copies of this book to circuleted over a wider area and that they may bring spiritual consolation and comfort to hundreds of other devotees.

If there is one thing I have realised in Baba it is that ignorance of Marathi, Sanskrit, the Puranas & the thousand and one ceremonies that are so common to our religion is no impediment or obstacle to a firm faith and devotion in one's Guru. To the Madrasi and other non Marathi speaking devotees of Baba I can without hesitation affirm that what little I have been able to gather from him is through the medium of Engiish alone, says Vivekananda in his lecture on "My Master".

Spirstuality can be transmitted firm are soul to another just as easily as a flower can be given"

One touch, are glance can change a whole life"

These words are literally time of Sai Baba. They were true when he was in his physicial body. They are still true in the place when lie his hallowed remains,

CALCUTTA
29th December 1939.

Statement of Dr. Ramaswamy Iyengar, Brahmin aged 49, Ayurvedic Physician, residing at Narayan Mudali Street, Madras.

6th May & 22nd June 1938.

Having heard of the greatness of Sri Sai Baba, I went along with Mr. Subbiah Chettiar (now Rao Sahib Subbiah Chettiar) to Shirdi and reached it on 27-4-1938.

On the way I considered that Shirdi being as sacred a shrine as Kasi or Rameswaram, I should signalise my visit thereto and render it fruitful, by a vow of solemn abstinence from using betel and nut (pansupari) and finally resolved that from the time I leave Shirdi I should not chew betel. This is a great sacrifice, as the habit of chewing betel has been with me eversince I was a boy, and I would chew several times every day.

I left Shirdi in a bullock cart along with Mr. Chettiar on the morning of 28th April. As we were seated in the cart, Mr. Chettiar chewed betel; and the temptation so far overpowered me as to make me think that I might postpone my vow of abstinence and begin it only from the time I reached Madras. So I took up my betel basket and merrily chewed away. As soon as I started chewing, I found that my tongue was pricked. The limesmear (chuna) coating the betel sometimes pricks the tongues of inexperienced novices in chewing. But my tongue was used to it for decades and had become quite deadened and thick. So the pricking was a surprise; I did not mind it, however; and I had a hearty chew. In half an hour, I noticed the state of my tongue and mouth. The whole of the interior of the mouth including the tongue had got thoroughly inflamed, which is a phenomenon unprecedented in my 40 years history of chewing. Thereafter, chewing was entirely out of the question–not merely chewing betel, but also chewing of solid food even though free from acidity or pungency. From that time for eighteen days I was compelled by the state of my mouth to abstain from betel and also from all forms of solid food; and I had to live on milk. Now look at Mr. Chettiar's state and the wonder grows greater. He chewed the same betel and used the same chuna, and he had no inflammation or other trouble. But he had not made a vow to give up chewing betel, as I had.

Very soon after this chewing experience—say in about an hour, I had another experience. I had taken out my chewing outfit, namely a small chewing basket for the betel and nut and a silver crucible containing lime (chuna) in the carriage and left it there near Mr. Chettiar. I just went out to purchase some betel and other articles in the Rahata Bazaar, and returned in a few minutes. I wanted to find my betel box and looked for it. Lo and behold! the betel box was missing and also the crucible. No thief could have come there, the articles being close to Mr. Chettiar. Yet inspite of repeated search, the articles could not be found.

Both the above incidents clearly showed me that Baba is a living force; that He is a kind father guarding His children, the devotees,–even the rawest recruits like myself, with affectionate yet strict watchfulness; that he promptly punishes and checks any flagrant violation of vows solemnly made to him, and so arranges the circumstances and environment of His children as to make further disobedience on their part impossible–in their own interests. I have been taught a very severe lesson; and from the above date, I never again violated my vow. Baba thus gave me increased faith in Him and strength of mind to carry out the vows I make. Before this visit the hearsay information I had of Baba's greatness and kindness left but a feeble impression on my mind. But with the actual experience conferred on me, the impressions I have of Baba are vivid and powerful and will last a life time. I now concentrate all my japa and meditation on Baba alone.

\+ + + +

25 June 1938.

Statement of Rao Sahib Subbiah Chettiar, aged 35, Merchant, Madras and Nellore.

I had read through my brother-in-law, Rao Sahib B. Papaiya Chettiar's Telugu book on Sai Baba and I started on 25th April last from Madras and reached Shirdi on 27th. But before that, I had clear proof that Baba was assisting me to go to his feet. The proofs are these:–

On 24th April, about 8 P. M., I was feeling sorry that I could ɔt go up to Shirdi, though I had long been desirous of doing so. uddenly my brother-in-law, Rao Sahib Papaiya Chettiar said, Let us look into the almanac. If tomorrow be an auspicious and ıitable date for you and your wife to start, we should take it that laba wants you to go at once. Else it will be long deferred". ₋t once we examined the almanac. The very next day 25-4-1938 nd that alone was found the proper time for starting. So I wired t once to my father-in-law at Chittoor to come the next day to ladras along with my wife.

My father-in-law, in ignorance of the wire which had not ached him till 8 A. M. the next day (25-4-1938) had deterined on going alone on 25th instant by the motor bus which aves Chittoor at 7 A. M. for Madras. He tried to catch that bus. ut there was something wrong with the bus; and it could not leave hittor at the fixed hour of 7 A. M. My father-in-law was forced wait on for 2 hours. Meanwhile my wire reached him. Then e took his daughter (my wife) along with him to the bus and a ttle later, i. e., about 9 A. M. the bus which had been fully epaired started and reached Madras by 2 P. M. Hence my wife and I were enabled to start on 25th night, which was the only suitable time for our starting on this piligrimage. If my wire had ot reached my father-in-law that morning, my wife would not ave come to Madras in time for my trip.

We reached Shirdi on 27th just in time to have a look at ıe mortal remains of Bhau Kumbhar, a very highly advanceds evotee (of Sri Sai Baba) who was revered by devotees for hi oly poverty, his vyragic and selfless service to all.

Another great devotee of Baba that we saw at Shirdi was bdul, who twice or thrice blessed us and especially my wife, tating that all evil influences that afflicted her disappeared from ıat date (27-4-1938). We returned to Madras on 30-4-1938.

At first we could not make out the significance of Abdul's lessing. But after our return, my wife found that the menstrual

pains that had formerly afflicted her, had ceased and her health has greatly improved since then. As for myself, by Baba's grace, I got the title "Rao Sahib" on 9-6-1938 i. e., in the birth-day honours list.

Doctor Ramaswamy Iyengar accompanied us on this journey. We noticed the remarkable proof of Baba's dealing with him for his violation of the vow to abstain from chewing betel. The doctor's mouth became thoroughly inflamed, while I who chewed along with him had not suffered the least injury from chewing. The loss of his betel basket and lime crucible in the cart was equally mysterious and served to confirm our view that Baba who punished the first breach of vows prevented the repetition of such breaches for an appreciable time.

(Sd) **C. Subbiah Chetty.**

× × × ×

Satavadhani Doma Venkatasami Gupta, Teacher, Madras, says:—

In a certain matter which was of extreme importance in my monetary affairs, I had a wonderful manifestation of Baba's help. The question had to be decided by a high official whose sympathies were beyond being approached for. Yet I tried, but in vain. Then I felt that my only resource was Baba and without a moment's hesitation, surrendered myself to him. The effect was magical. Two days later information was communicated to me that the Officer's decision was in my favour. Thanks to Baba. I see His Divine hand in it so clearly.

I applied for a position in my professional way. It was one of distinction and profit. Proposals went in my favour. But a formidable opposition arose from a competitor of the other sex equipped with apparently more claims. I was very much worried. But there was nothing that I could do except praying to Baba whose protection I enjoyed, so many times before. With Baba in my mind I interviewed the authorities, who assured me that my position was safe and that there was one contingency in which the post might not arise. In a couple of days orders were communicated to me, overcoming all obstacles and contingencies.

Some eight or ten days back, I lost a book of entries. I was very much worried over it. I tried my best to enquire of all and sundry, where it could possibly have gone. Among those I asked was my friend, Mr. M. He was not aware of the whereabouts of that book and said so. Next I prayed to Baba and was singing a song about Him. At 2 p. m. three days back even as I sang the Sai Mangalam, some one ran up and said that the register had been discovered among the books, registers and papers taken away from a table by M. and he gave it to me. Sri Sai has thus come to my rescue and saved me a lot of worry and trouble with others.

× × × ×

N. K. Rajagopalachar, L. M. P. Doctor, (aged 37) Rajaji St., Nellore; says:

Mr. C. Subbiah Chetty presented me last year a coloured picture of Sai Baba. I hung this up in my "Nursing Home" and then forgot about it. Months later, Baba appeared before me in my dream and merely stood before me saying nothing. His two legs had numerous pointed ulcers from the knees downwards. When I woke up in the morning, I recollected the dream and tried to discover what it meant. I could not make out anything. Then I went to my Nursing Home and found that in Baba's picture (which had no tin protection at the back) ants had entered and covered up both the legs of Baba with earth and other matter, from the knees down-wards. I had the picture cleaned and reframed with tin and hung it up again.

Sometime thereafter an old Brahmin visited my house when I was away; and was insisting on having his meal there at once i.e. even before I returned home. Though my wife was unwilling at first to comply with his demand, still the peculiarly strange

appearance and insistance of the visitor that he would dine only at my house and not elsewhere and only then and not some hours later, and (b) his eyes that glittered like Baba's, despite his age made her change her mind and give him a meal. At the end of the meal, he started away with his cash and a savings bank deposit book showing Rs. 600/- and odd to his credit and promised to turn up later. After I returned home from my professional rounds, I learnt all these facts and sent several people to search the town for him and to bring him to me. But he was nowhere to be seen.

Later than this and about two months back, fatal cases occured one after another in the "Nursing Home". I was much depressed. I overhauled the beds, whitewashed the place and put up the beds again, this time labelling them as "Sai Baba Bed No. 1" and "Sai Baba Bed No. 2" etc. After this, my mishaps did not recur. By Baba's blessings, I and my family are getting on very well.

+ + + +

Mr. Swaminath Aiyer, Ayurvedic Doctor, 19, Town Hall Road Madras, writes to Mr. S. N. Kharkar, Hony. Secy. as follows on 23-11-38:—

The remittance of Rs. 100/- by M. O. this day is of the amount I have received as remuneration from a Mahomedan friend of mine on account of his success in an appeal. The appeal was prepared by me and at that time he promised to pay me this sum, if he succeeded. But as I am a staunch devotee of Sri Sai Baba (though I had not the good fortune to see Him when He was in flesh and blood) I had told my friend at the time that the amount will be paid to Shri Sai Baba Sansthan Charity. As I am in receipt of the amount just now I am remitting the same to you to be utilized for the Charitable purpose for which it would have been utilized by the Master of Masters Himself (Shri Sai Baba if He were now in human form). I therefore leave it to you to act in the manner best suited.

× × × ×

Mr. T. Balanagi Reddi, Reddi St., Old Town, Anantapur, writes to Mr. S. N. Kharkar, Hony. Secy. as follows on the 28-11-39:—

There was a civil litigation which was pending for the last 11 years. We had failed in all courts and there was no chance of anything remaining for mere maintainance. After we turned to "Sri Saibaba Sadguru" it has now become possible to retain some property for livelihood. The litigation was launched in the name of my wife P. Subhamma. She wants now to join Sri Sai Sansthan as a permanent member for life. She it seems had bowed to act thus in the beginning and achieved it. The case has become some 10 days old and without much delay she is sending the amount of Rs. 100/-. Please accept and make her a life long member of the esteemed Sansthan. As soon as we get back the property after debiting all debts, we as a whole family are going to join as members We will be three in number to be joined as soon as bright days commence.

MADRAS DEVOTEES' EXPERIENCES

(Continued)

An esteemed Judical Officer writes to B. V. N. Swami on 24-2-40 thus:—

My wife is better and I trust it is all due to Sri Baba's grace.

You will be surprised to hear the following incident. You remember that when you were here you wrote to the Sansthan to send me a Tin of Abhishekam water for being used by my wife. It was received within a few days after you left and a portion of it was used every day for being poured on my wife's head. After some time it had to be stopped. But the tin containing the Abhishekam water was kept on the table for a number of months. And last month it was removed to the almirah and kept there. Yesterday, when my second daughter thinking that it was a tin of oil took it, she found something trickling out and when she turned it she found a big hole through which the little finger could pass and then some quantity of water came out. Then she poured the whole water into a vessel. It was surprising that the tin which was nearly 3/4th full with water in it and with a whole at the bottom through which a finger could pass could have retained the water in tact all these days; and the further surprise was that the water was as good and clear without any kind of smell and tasty as it was when it was originally. It has created a very great impression on the children and I had the whole thing poured on my wife's head this morning. I am writing this to you because you would be interested in knowing this.

I am continuing the reading of the Ashtothram though there have been some interruptions on some days.

Evidently, the incident about the Theertham is to infuse faith. Otherwise, I fail to see why there could have been a hole at the bottom of a tin which was received in tact when no one has interfered with it and was merely kept, on a marble table for some time and then in a wooden almirah.

S. N. Rangasamier, Thumba Chetty Street, Madras, writes to B. V. N. Swami thus:—

On 24-2-1940 my elder sister had a sudden attack of cholera. She had 25 to 30 motions. We were very anxious. At midnight I applied Sri Sai Baba's udhi on her face, and prayed to Baba for cure, and vowed I would send 3 Rs. as vow money, if she is cured. At once the motions stopped. I have sent herewith Rs. 3 as vowed

List of books about Shri Sai Baba.

---:o:---

Madras books available at Sai Samsthan, Shirdi, Rahata P. O. and with:—

Rao Saheb B. Papaiya Chetty, 55, Stroten Muthia Mudali Street, Madras.

Introduction to Shri Sai Baba by B. V. N. Swami	
English, Malayalam, Tamil, Telugu, Canarese & Urdu	0–2–0
Experiences of Devotees of Shri Sai Baba by B. V. N. Swami (English) part 1 ...	0–4–0
" " " " 2 ...	0–4–0
" " (in Tamil) Part 1 ...	0–4–0
Madras Devotee's Experiences (English)	0–4–0
The above three English books bound in half calico ...	0–12–0
" " " " in wrapper ...	0–10–0
Namawali (i. e. 108 names of Sai Baba) In Sanskrit, Telugu, Tamil, Malayalam, Canarese. each	0–0–6
Sai Leela (in Telugu) by Rao Saheb B. Papaiya Chettiar.	0–8–0
Sai Stava (") by Satavadani Doma Venkatswamy Gupta.	0–2–0
Sai Sadgeeta (Tamil) songs set to music by Sow. S. Rajam	0–1–0
Sai Sangita Kirtan (") by Sow Amritam	0–1–0
Sai Pooja Vidhi in Tamil for Sanskrrt	0–1–0
Sai Manasa Pooja (Sanskrit)	0–1–0

For Gujrathi:—

"Guru Smriti," "Manache Shloka" & "Hari Path" write to Mr. Wamanrao Prangovind Patel, Head master, Society School, Umreth Dist. Kaira.

For Old issues

of Sai Leela, the Satcharit by Dabholkar, (Marathi verse) Rs. 3–8 Kekavali with Yeshoda Pandurang notes. (Marathi), Rs. 2, Rao Bahadur M. W. Pradhan's book "Sai Baba of Shirdi" (English), Re-1/– Kirtan, Datta, Nanasaheb Chandorkar, Punyatithi, Akhyans, all in Marathi, by Mr. B. V. Deo, B. A., Independent issues of Sai Leela containing lives of Dikshit, Mhalasapati, Chandorkar, the Dwarkeswami Sanshodhan, Sagunopasona, (Marathi Bhajanavali), write to Mr. R. R. Samant, Hony. Treasurer, 45, Turner Road, Bandra, Bombay, 20.

For coloured pictures of Sai Baba:—

Write to Mr. D. V. Sambare, Tejpal Road, Vile–Parle and to Rao Saheb B. P. Chetty, 55 Strothen Muthia Mudali Street, Madras.